

Kultūrinė ir ūkinė vergija Lietuvoje

Okupantų priespaudos replės ir rezistencinė dvasia

Tuo metu*) kai mes su pagalba prisimename visus mūsų tautos sūnus, kurie 50 metų laikotarpį dirbo, kovojo ir krito už savo krašto laisvę bei nepriklausomybę, sovietų imperija mini spalio revoliucijos, Markso "Kapitalo" išleidimo ir Lenino gimimo sukaktį, tai yra tuos kertinius akmenis, ant kurių stovi istorijoje sau lygių neturįs, vergijos pastatas. Raudonųjų vėliavų plazdėjimas, tačiau, negali nuslėpti fakto, kad smurtu sukurtoji sistema, šiandien yra kaip tas išdžiūvęs medis, kurį laisvės vėjai jau seniai būtų su šaknimis išvertę, jei jis nebūtų nuolat remiamas brutalaus jėgos. Tur būt ir Marksas nustebtų, pamatęs kaip Kremlius vadai, ne kartą sufalsifikavę jo idėjas ir pareikalavę iš žmonijos negirdėtų aukų, įkūrė valstybę, kurioje yra slopinamas laisvas žmogaus dvasinio gyvenimo pasireiškimas, kurioje neklusnūs intelektualai yra laikomi darbo stovyklose arba bepročių namuose, kurioje darbo klasė yra beteisė, kurioje tikėjimo išpažinimas yra varžomas. Žodžiu įkūrė valstybę, kuri nėra gyvas visuomeninis augalas, o saujelės žmonių valdomas didžiulis jėgos ir išnaudojimo aparatas.

Cekoslovakų intelektualai taip vadinamame dviejų tūkstančių žodžių manifeste pareiškė: didžiausią atsakomybę neša tie, kurie prisidėjo prie nesuvaldomos jėgos įvedimo. Toji jėga priklausė mažai grupei, kuri ją naudojo per partijos aparatą, pasiekdama net ir mažiausią krašto miestelį. Tasai aparatas nustatydavo ką kiekvienas galėjo ar negalėjo daryti, nutardavo už kooperatyvų narius, už darbininkus fabrikuose, už piliečius miestų tarybose. Jokia organizacija nebeprisklausė savo nariams, net ir pati komunistų partija nepriklausė komunistams.

Koks liūdnas atestatas, išduotas sistamai, kuri žmonijos šviesinio rytojauš varė, engė, trėmė, žudė. Sistamai, kuri pasirodė bejėgė tvarkyti net ir tokios turtingos ir pramoninės šalies reikalus kaip Cekoslovakija, niekad neturėjusiai sunkių socialinių problemų ir persunktai tikros demokratinės dvasios. Sovietinės linijos komunistų valdoma, Cekoslovakija paskutiniųjų 20 m. laikotarpyje nuslydo į vargą. 1968 metais jos ekonominis lygis nesiekė jos 1939 metais turėto lygio. Prieš karą išvežusi didžiausią dalį savo aukštos koky-

STASYS LOZORAITIS, JR.

bės prekių ir vakarus, ji paskutiniu metu buvo priversta eksportuoti 70 nuošimčių gamybos ir Sovietų Sąjungą. Jos pramonė yra pasenusi ir atsilikusi, jos darbininkai, kurių vardu ji buvo valdoma, yra šiandien sunkesnė je padėtyje negu prieš trisdešimt metų.

Ar nuostabu, tad, kad vis didesnis tautų skaičius bando nusikratyti Maskvos globa, jos prietamomis marksizmo leninizmo schemomis ir eiti savo keliu? Ar nuostabu, kad net ir patys pažangesni komunistai susimąsto ir ieško naujų išeičių? Ar gali būt, pagaliau, nuostabu, kad komunistinis blokas yra susiskal-

Stasys Lozoraitis, jr.

dės ir nenori pripažinti Maskvos primato? Sovietų Sąjungos ginklų galybė, jos agresyvumas ir net kai kurie pasiekimai tarptautinėje plotmėje, tegul mūsų neklaidina. Maskva yra tikrumoje labiau vieniša ir izoliuota negu atrodė. Taip kaip ji paskutiniųjų penkiasdešimties metų laikotarpyje neįsė jokio svarbaus indėlio į pasaulio kultūrinį lobį, taip ji nepajėgė išspręsti nei vienos politinės ar socialinės žmonijos problemos. Net ir tie, kurie yra gimę sovietinėje sistemoje, yra jos auklėti ir todėl turėtų atstovauti naujajai sovietinėj žmogui, vis dažniau, paliesti skaudžių abejonių, svarsto kaip suderinti žmogaus laisvės bei tautinės nepriklausomybės elementus su socialinio teisingumo įgyvendinimu. Net ir šiai naujai generacijai darosi aišku, jog Maskva yra šių laikų reakcijos simbolis, kuriam nebebus vietos žmonijos ateityje.

Jėga paremtas sovietinis pastatas gali dar ilgai stovėti, tačiau marksizmo leninizmo vidiniai prieštaravimai nebeįsistvirtinti šio pastato ideologinių pamatų ir pati gyvenimo bei istorijos logika įrodys, jog žmogaus, visuomenės bei tautų pavergimas negali būti kelias į šviesesnę ateitį. Mes dar matome raudonosios žvaigždės šviesą, tačiau tikrumoje ji jau užgesęs kūnas.

Pasaulinėje panoramoje, kurioje dalykai keičiasi labai greit, kurioje tautos, visuomeninės grupės, jaunuomenė veržė veržiasi pirmyn, kovoja už savo teises ir bando išristi naujas, moderniojo gyvenimo problemas, Lietuvos padėtis, deja, palieka, labai sunki ir palyginti sustingusi. Vakarų bei rytų ideologiniai judėjimai negali joje turėti tos įtakos, kuri būtų mūsų kraštui reikalinga bei naudinga. Kadangi kiekvienas liberalizacijos procesas rytų Europoje yra Maskvos sutinkamas su baime, Lietuvoje jis kartais iššaukia net naujus, kartais mažesnius kartais didesnius, suvaržymus. Kremlius jokiu būdu negali leisti, kad ir pačioje Sovietų Sąjungoje, taip vadinamoje sovietinėse respublikose, reikštųsi panašūs procesai, kuriuos yra žiūrėta kaip į labai užkrečiamą ir todėl pavojingą ligą. Aišku, tai nereiškia, kad nauji vėjai nepasiekia Lietuvos ir galvojančiųjų tarpe nepalieka naudingo aido, kuris jiems padeda dar ryžtingiau priešintis svetimųjų viešpatavimui. Taip nes Maskva, švedama spalio revoliucijos penkiasdešimtają sukaktį, į savo nepasiekimų knygą turi taip pat įrašyti Lietuvą. Pati galingiausia ir didžiausia rytų Europos valstybė, dvidešimties metų laikotarpyje nepajėgė nuveikti ir suvirškinti lietuvių tautos. Nežiūrint didžiausio spaudimo, praktiškai izoliuoti ir be išorinės paramos, dėka savo nuostabaus tautinio sąmoningumo bei subrendimo, lietuviai krašte priešinosi ir stato savo ateitį, kuri tikrai nebus amžinai surišta su engėjo ateitimi. Vidutinės emigracijos laikai, kada ištisą eilę patriotų buvo pasitraukę iš viešojo gyvenimo, pasibaigė. Šiandien visa tauta, kiekvienas lietuvis savo srityje, didesniu ar mažesniu galimybių ribose, steniasi prisidėti prie Lietuvos tvirtinimo. Nes dabartinėje padėtyje, kiekvienam yra aišku, kad kuo tvirtesnė, kuo pažangesnė, kuo turtingesnė, kuo gyvesnė bus Lietuva, tuo labiau bus užtikrinta jos ateitis. Ir mes, kurie gyvename užsienyje, tačiau paliekame integrale tautos dalimi, tegalime tuo džiaugtis. Mes negalime norėti, kad Lietuva būtų suvargusi ir atsilikusi nuo kitų šalių. Mes atmetame principą "kuo blogiau — tuo geriau". Mes tegalime apgailestauti, kad okupacinės sąlygos, neleidžia lietuvių tautos kūrybinėms jėgoms laisvai išsivystyti ir daug sparčiau žengti tą linkmę, kuri jai būtų pati naudingiausia.

Lietuvos padėtis, lyginant ją su kitais, taip vadinamais, satelitiniais kraštais, yra visais atžvilgiais pati sunkiausia. Mūsų kraš-

tas yra ne tik formaliai įjungtas į Sovietų Sąjungą, bet ir praktikoje jo ūkis ir visas gyvenimas yra tvarkomas Maskvos, išeinant iš bendrojo Sovietų Sąjungos interesų taško. Interesus, kurie netgi nesutampa, bet dažniausiai yra visiškai priešingi Lietuvos interesams. Lietuvių tauta tokiu būdu yra priversta labai didelę dalį savo energijų bei darbo aukoti Sovietų Sąjungos reikalams, kurie savo ruožtu tarnauja, visas respublikas domiuojančiai, rusų tautai, o ne mūsų krašto gerovei. Teoriniškai, šitos eksploatacinės politikos pagrindai yra labai aiškiai pačių sovietų nustatyti. Vienas sovietinių ekonominių principų sako, jog "ekonominio tarp respublikų bendradarbiavimo pagrindas yra, taip vadinamas, socialistinio darbo pasidalinimas, kitaip sakant, kiekviena respublika specializuojasi savo šakoj, pagal turimas žaliavas ir darbo jėgą." Šitas principas yra dalinai teisingas, nes juk kiekviena pasaulio valstybė vysto savo pramonę ir visą ūkį pagal turimas žaliavas bei darbo jėgą. Tačiau žiūrėkime toliau. "Teisingas respublikos

Tyčiai plaukia melodijos.

Dagys

specializavimo ūkio vystymo supratimas reiškia, kad, sprendžiant gamybinių jėgų vystymo bei išdėstymo klausimus, pirmenybė teikiama bendravaltystėms, pagal vieningą Sovietų Sąjungos liaudies ūkio vystymo planą, kuris jungia visų respublikų ūkių į bendrą ekonomiką." Aš manau, kad Lietuvos ūkio pajungimas ir jo išnaudojimas negalėjo būt aiškiau išreikštas. Mes juk žinome, kad Lietuvoje yra trys ekonomijos šakos, būtent: 1. visąsąjunginės reikšmės šakos, 2. jas aptarnaujančios šakos ir 3. šakos, gaminančios produkciją vietiniam vartojimui. Ką sako Maskvos direktyvos šių šakų atžvilgiu? "Apie specializuotas visąsąjunginės reikšmės šakas formuojasi visos ekonominės rajono ar respublikos liaudies ūkio kompleksas". Ką tas reiškia? Reiškia, kad tos ekonominės šakos, kurios tiesiogiai priklauso Maskvai, yra krašto ekonominio gyvenimo centras ir joms yra teikiama visiška pir-

(Nukelta į 2 psl.)

Kertinė Parastė

LEIDĖJAI, KURĖJAI IR KONKURSAI

Seniau skysdavomės, kad mūsų rašytojai yra priversti uždarbiauti fabrikuose. Dabar juose jų beveik nebėra. Vieni jų išėjo į pensiją, kiti gavo darbo universitetuose, bibliotekose, redakcijose ar šiaip raštinėse. Tačiau ar nuo to kas pagerėjo? Atrodo, kad ne, nes daugeliui kaip trūko, taip ir trūksta vieno iš pagrindinių dalykų — laiko. Iš kitos pusės, kaip neseniai savo pasikalbėjime išsireiškė Jurgis Jankus, yra sunku besurasti leidėjų, nes mirštant mūsų vyresniajai kartai, skaitytojų skaičius mažės ir mažės. Todėl šiais laikais skelbiami literatūros konkursai jau turi ir kitą prasmę, nes laimėjus konkursą, išsisprenžia ir leidėjo klausimas.

Daugelis rašytojų yra iš viso principiškai prieš konkursus nusistatę. Vieni nemano, kad sudarytosios jūrų vertinimo komisijos yra visada pakankamai kompetentingos; kiti mano, kad konkursai nėra slapti, ar kad premijas tėra tik honoraras, kuris ir šiaip priklauso autoriui; treči manoma, kad pats dalyvavimas konkurse jau žemina rašytoją, kaip įsijungimas į kokias lenktynes, gi tokie konkursai tetinka tik pradedantiems rašyti. Be abejo, ne visos jūrų komisijos ir yra pajėgios objektyviai įvertinti tą ir kitą kūrinį. Visko pasitaiko. Tokių skundų teko matyti ir pas amerikiečius. Tačiau negalima teigti, kad jau taip visų komisijų narių literatūrinis supratimas nepakankamas. Galima abejoti, ar konkursai slapti. Bet jie slapti. Be abejo, komisijos nariai autorius spėja, tačiau dažnai ir neatspėja, o antra, kas beprisimena tuos konkurse pralaimėjusius, kad jau daugelis neprisimena ir laimėjusių, kurių per porą dešimtmečių buvo nemaža. Gal tam tikrais atvejais galima manyti, kad premijos yra nedidelės, tačiau gyvenant išėvijoje, kada ne vienam autoriui jau reikia rasti leidėjus, kurie sutiktų pridėti iš savo kišenės, tos premijos pasidaro nebe tokios mažos. Be abejo, beveik visada premijuotos knygos gerai parduodamos. Taip susidaro ir honoraras. Tačiau be konkurso nebūtų ir tų premijų ir nebūtų sukeltas tas susidomėjimas, pakelias knygos išpardavimą. Dėl tos pačios priežasties teigimas, kad tai jaunesniųjų darbas, taip pat neišlaiko kritikos, bent šioje šalyje, kur nėra rašytojams šiltadaržių, kaip Sovietų Rusijoje, kur tokiame šiltadaržyje gyvendamas rašytojas yra aprūpintas daug kuo, išskyrus laisvę rašyti, ką nori. Amerikoje net ir didieji rašytojai nevengia konkursų ir premijų, nes tai visa atneša pinigą, kuris yra būtinas, kad galėtų gyventi ir kurti, ką pats nori. Žodžiu, priekaištai konkursų rengėjams nėra taip jau neatremiami. Žinoma, kas nori — dalyvauja, kas nori —

ne, tai nėra dorybė nei mirtinas nusikaltimas; tačiau vienas dalykas rašytojams dalyvauti konkurse yra paskatinantis, tai, kaip minėjome, leidėjų sumažėjimas.

Nereikia norėti, kad visi premijuotieji kūriniai jau būtų tikrai didelio tobulo. Pasitaiko ir geram autoriui blogiau parašyti ir vidutiniam autoriui kartais pavyksta parašyti daug geriau, negu įprasta. Tenka priminti, kad ir "Draugo" konkurse laimėjusių tarpe yra tokie kūriniai, kaip Landsbergio "Kelionė", Pukelevičiūtės "Aštuoni lapai", Gliados "Namai ant smėlio" ar "Šikšnosparnių sostas", kurie labai gerai visų įvertinti. Pora tokių, tegu kai kas ir sako su panieka konkursinių romanų, išversti į anglų kalbą toli gražu nebuvo ten įvertinti, o priešingai milijoninėse knygų rinkose išlaikė labai tinkamą konkurenciją, atnešdami visai mūsų raštijai gerą. Tačiau, kaip minėjome, šiandien rašytojui daugiau, kaip niekada, belieka vienas knygos išleidimo kelias, tai konkursas. Jeigu nelaimėjai, tai nelaimėjai, nes juk tai jau panašu į amerikiečių leidyklas, kurios skelbia beieškančios autorių. Prisiunčia šimtus knygų o tačiau parenka tik keletą ir parinktiesiems nusišypsuoja laimė: išleidžiamos knygos ir garantuojamas koks nors didesnis ar mažesnis honoraras ir garsas.

Žodžiu, šiandien konkursai tampa panašūs į amerikiečių leidyklas, kuriose irgi leidėjai atrenka rankraščius ir išleidžia. Šiandien laimėjus konkursą, lietuviui autoriui iš karto atpuola rūpestis leidėju ir iš karto tenka honoraras, todėl konkursų gausybė nėra joks nusikaltimas ir rašytojui nėra joks pažeminantis dalykas jame dalyvauti, kaip nėra pažeminantis dalykas kitų tautų, o ir mūsų pačių, rašytojams ieškoti leidėjo ir kartais dar blogesnė sąlyga, negu konkurse atiduoti savo rankraščius.

Be "Draugo" dar yra paskelbta keletas konkursų ir tegu tuo rašytojai pasinaudoja. Tegu nenorėdami ir jokio laureato, dažnai juokingai, o ne iškilmingai skambančio vardo, tačiau gali laimėti leidėją, o leidėjo laimėjimas ir yra visų laisvojo pasaulio rašytojų, dalyvaujančių ar nedalyvaujančių konkurse, vienas iš pagrindinių dalykų, šalia pačio rašymo.

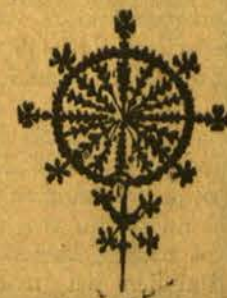
L. Augštys

Kalniškių pilialknis

Šiame numery:

- Kultūrinė ir ūkinė vergija Lietuvoje.
- Leidėjai, kurėjai ir konkursai.
- Mūsų kultūros ir švietimo rūpesčiai.
- Ezra Pound. Poezija.
- Kristaus įsikūnijimas kultūroje.
- Kultūrinė kronika.
- Nalkinami Vilniaus požemiai.
- Ideologinės organizacijos vaidmuo dabartinės pasauly.

KULTŪRINĖ IR ŪKINĖ VERGIJA LIETUVOJE

(Atkelta iš 1 psl.)

menybė. Mano pacituoti principai yra teorija. O kaip dalykai stovi praktikoje? Štai, pagal pačių sovietų šaltinius, Lietuvos eksporto ir importo 94 nuošimčiai yra vykdomi su Sovietų Sąjunga, didžiausia dalimi su Rusijos Federatine Respublika, ir tik tai 6 nuošimčiai eina į užsienį, įskaitant satelitinės valstybės rytų Europoje. Tam tikra prekybos dalis yra vykdoma su šriomis, kurios yra nutolusios nuo Lietuvos net 8000 kilometrų. Dėl susidarančių aukštų pervežimo išlaidų, nekalbant jau apie žaliavų bei produktų dirbtines ir nepalankias kainas, ši prekyba kaip ir visas Lietuvos eksportas bei importas, yra nepelningi ir reikišiai didelį nuostolį visai lietuvių tautai, kuri reikiama prekės bei žaliavos galėtų rasti nepalyginamai arčiau ir daug palankesnes, pasaulinės rinkos kainomis.

Svarbioje energetikos srityje mes matome panašų Lietuvos ūkio pajungimą bendram sovietiniam ūkiui, įtraukiant jį į šiaurės vakarų energetinę sistemą, kuri jungia pietų Kareliją, Leningradą, Estiją, Latviją, Gudiją ir Kaliningradą. Tai reiškia, kad Lietuvos energetinė sistema yra vystoma ne pagal jos pačios poreikius, o pagal bendrą planą, pritaikytą minėtai didelei sričiai.

Iš Dašavos atkeliavusios gamtinės dujos yra šandien naudojamos Vilniaus, Kauno ir kitų miestų įmonėse bei gyventojų butuose. Jų tiekima yra numatoma ateityje plėsti ir kaime. Tokiu būdu, už kelių metų, gamtinės dujos Lietuvos kuro balansą sudarys per 53 nuošimčius. Šalia jų norima tiesti naftotiekus, kurie aptarnautų Lietuvos pramonę.

Jau šiandien Lietuva net 90 nuošimčių reikalingos energijos gauna iš sovietinių šaltinių. Tai reiškia, kad Maskvai nutarus su mažinti ar, sakymu, visai sustabdyti energijos tiekimą, didžiulė Lietuvos pramonės dalis ir net paskirti gyventojai vienu ypu liktų be jiems gyvenimui reikalingų šilumos. Geresnį kolonialinio tipo eksploatacijos pavyzdį būtų sunku rasti. Toks bendradarbiavimas su užsienio kraštais energetikos srityje, būtų leistinas tarp lygiateisiu laisvų tautų, laisvoje ekonomijoje. Tačiau net ir laisva jame pasaulyje nėra valstybės, kuri savo noru sutiktų energetikos srityje šitaip priklausyti nuo užsienio, nes ir didžiausia pramonė be savos energijos stovi ant laisvų pamatų.

Nenuostabu, kad šios eksploatacijos sovietų politikos rezultatai kiekvienas Lietuvos gyventojas beveik du trečdalius uždirbtos rublio turi atiduoti Maskvai, tokiu būdu finansuojamas ne tik tai Sovietų Sąjungos ūki, bet taip pat ir jos apsiginklavimą ir tarp tautinę taiką ardančią užsienio politiką. Lietuvis yra šiandien priverstas paremti Kubos ūkį, S. Vietnamo agresiją ir Čekoslovakijos okupaciją. Mes džiaugiamės Lietuvos pramonės augimu, tačiau turime išskirti faktą, kad jis toli gražu neatsveria sunkios, sovietų kolonialinės eksploatacijos. O jo paties vidutinis mėnesinis uždarbis siekia 89 rublius. Ar šito ji suma yra didelė ar ne, aš nesu siūsiu spėti. Tai mums paaiškina TIESA, kuri liepos mėnesį skundžiasi, kad sunku surasti fizinio auklėjimo mokytojų, nes jiems siūloma 80 rublių alga sudaro vos pragyvenimo minimumą. Tame pačiame TIESOS numery vyriausybė rekomenduoja turtingiems kolchozams, ten kur tai įmanoma, mokėti žemės ūkio darbininkams 60 rublių. Kadangi ju kategorija dar šiandien sudaro per 40 nuošimčių visų dirbančiųjų, tai reiškia, kad šitoks nuošimtis šiandien net neužsi-

dirba reikiamo gyvenimo minimumo. Pridėkime prie šio skaičiaus pusę milijono žmonių, gaunančių pensijas, moksleivius bei moteris, prižiūrinčias namų ūkį, ir gausime tikrąjį Lietuvos gyventojų ekonominio lygio vaizdą. Jo kė demokratinė šalis neišnaudoja žmonių taip, kaip Sovietų Sąjunga.

Maskvoje tačiau yra sprendžiamos ne tik Lietuvos ekonominės problemos. Kremlius tvarko visus įvairių mūsų krašto gyvenimo sričių reikalus. Jis vadovauja komunistų partijos veikimui (neužmirškime, kad Lietuvos komunistai net neturi savo savarankiškos partijos), nustato visų įstaigų etatus, taigi dirbančiųjų skaičių, ir studentinio jaunimo kontingentus t. y. kiek studentų, ir kuriuos mokslus galės eiti, planuoja mūsų miestų bei kaimų ateitį iki mažiausių smulkmenų, smagsto kultūrinio gyvenimo gaires, tvarko ir seka Bažnyčios bei dvasiškųjų reikalus, na ir, aišku, per savo saugumo organus stropiai prižiūri gyventojus.

Galop, siekdamį apsaugoti kraštą nuo laisvės herezijos, sovietai jį izoliuoja ne tik nuo Vakarų, bet net ir nuo kitų satelitinio šalių. Šalia Albanijos, Lietuva lieka daugiausiai izoliuotas R. Europos kraštas. Kokia yra ši izoliacija, mums gali labai vaizdžiai paliustruoti šios sovietinės statistikos: 1966 metais beveik 9000 lietuvių mokslineikų bei studentų dalyvavo įvairiose konferencijose Sovietų Sąjungoje. 137 — dalyvavo panašiose konferencijose užsienyje, įskaitant satelitinės valstybes. Tais pačiais metais 11,000 mokslineikų dalyvavo įvairiose suvažiavimuose Lietuvoje. Iš jų, 4000 buvo atvykę iš Sovietų Sąjungos, 13 — iš užsienio. Šie skaičiai, geriau už bet kuriuos aiškinimus, įrodo, jog Lietuva, kuri nuo Paryžiaus ir Londono skiria dvi valandas skridimo, tikrumoje yra dar taip toli nuo Vakarų Europos kaip Mongolija. Reikėtų dar pridurti, kad beveik visi Lietuvos miestai ir kaimai atvykstantiems iš užsienio yra uždarsti. O juk gyvename ne viduramžiais, o 20 amžiaus antroje pusėje, kada pasauliui vyksta milijoninis žmonių judėjimas.

Idėjos keičia pasaulį. Nuo jų tad, nuo visa to, kas yra priešinga ar tikrai skirtinga marksizmui — leninizmui, reikia lietuvių tautą apsaugoti. Štai kodėl didesnis dalis užsienyje išleisti knygų ir periodinės spaudos nepasiekia Lietuvos arba, geriausiu atveju, patenka į spefondus, kuriuos naudoja tik atitrinkti asmenys. Atgarsiai apie naujas meno sroves, socialinių ar politinių mokslų pažangą, apie lietuvių išėjimą gyvenimą, sunkiai teprasiskverbia į Baltijos kraštus. Ka šitoks suvaržymas reiškia krašto kultūrai, visuomenės informacijai bei orientacijai, paskiro žmogaus dvasinio gyvenimo ir kūrybingumo pilnam išsivystimui, yra aišku. Tokiu būdu yra bandoma sukurti naują sovietiška žmogų, stovintį veidu į Maskvą.

Kokios pastangos yra daromos galimai greičiau suvirkinti lietuvių ir jį ištripyti rusijoje jūroje, rodo šie skaičiai. Nuo 1940 metų iki 1965 metų okupuotoje Lietuvoje buvo išleista 32,000 knygų. Iš jų 25,000 lietuvių kalba, 7000 beveik ištiesai rusų kalba. Daugiau kaip trečdalis lietuvių kalba išleisti knygų sudarė vertimai iš rusų kalbos. Taigi, beveik pusė per 20 metų Lietuvoje išleisti knygų sudarė knygos išleistos rusų kalba arba verstos iš rusų kalbos. Durs į Vakarus palieka tvirtai užsklesto, g j Rytus jos yra plačiai atvertos ne tik ideologinei, bet ir grynai rusiškos kultūros įtakai.

Prisiminkime dar, kad rusų skaičius valstybinėse įstaigose,

Naujas kapas

V. Gruzdy

partijoje, pramonėje, net kolchozų administracijose yra nemažas. Prisiminkime Lietuvoje esančius sovietinius dalinius, tada pasidarys aišku, kodėl Vilniuje daugiau nei pusė mokyklų yra rusiškos ir kodėl mūsų sostinė gatvėse yra nelengva rasti lietuviškai kalbančių. O juk Kaliningradą sovietai labai gerai mokojo apvalyti nuo vokiečių, nepritaikydami jiems tų liberalių, kaip jie vadina, nacionalinių santykių socializmo sąlygomis principu, kuriuos jie pritaiko Vilniaus gyventojams. Jeigu padėtis nėra dar blogesnė, tai tik dėl krašto tylos, bet užsispyrusio pasipriešinimo sovietams. Mums yra net sunku įsivaizduoti, kiek pastangų, tvirtos valios ir nepaprastų sumanymų reikalauja kovos prieš svertimų antplūdį. Jau vien dėl to mes turime didelę moralinę pareigą čia — laisvėje išlaikyti savo lietuvių.

Kokios yra, šioje sunkioje padėtyje, Lietuvos gyventojų nuotaikos? Nėra lengva jas pavaizduoti, nes juk tauta susideda iš įvairių sluoksnių, įvairaus amžiaus, įvairaus išsilavinimo žmonių. Beveik pusė gyventojų jau susidarė iš jaunesnių kartų, kurios Nepriklausomybės laikų nėra mačiusios ir nebegalėjo gauti grynai lietuviško auklėjimo. Jos taip pat nėra pergyvenusios žiauriausio stalininio laikotarpio persekiojimų, kurie vyresniųjų atmintyje yra palikę neišdildomus pėdsakus. Vis daugiau Lietuvos reikalų našta gūla ant jaunesnių pečių, vis platesnis darosi jų veikimo laukas ir vis gilesnė tampa jų įtaka. Nuo jų didele dalimi priklausys mūsų tautos ateitis bei likimas, jie sudarys mūsų krašto būdingus bruožus. Jų svarbą krašto gyvenime galima lengvai atspėti, prisiminus, kad apie 140,000 vidurinės ir jaunesnios kartos techniku yra įsijungę į darbą ir, kad apie 30,000 jauni- mos studijuoja universitetuose bei technikuose.

Pirmiausia, reikia ypatingu būdu pabrėžti, kad, nežūrint svertimų viešpatavimo, nuolatinės propagandos ir įvairiausių suvaržymų, jaunosios lietuvių kartos paliko grynai, giliai, karštai lietuviškos. Samoninga meilė savajam kraštui jungia visus jaunuosius ir labai dažnai paliečia ir patį kompartijos elitą. Prisirišimas prie savo tėvynės, naujom kartom nėra kažkokia miglota romantika, o labai konkretus jausmas, kuris jungiasi su pasiryžimu ginti savo krašto reikalus ir stiprinti visa tai, kas yra jam naudinga. Štai kodėl jaunieji nori mokytis, dirbti, statyti, gerinti, kurti ir pralenkti kitas sovietines respublikas. Jie gerai supranta, kad šitokių būdu jie stiprina

krašto pozicijas ir išgelbsti jo savitumą. Štai kodėl, nepaisydami labai komplikuo to administracinio aparato ir priešingų sovietinių direktyvų, jie deda pastangas racionalizuoti, sumoderninti, atnaujinti įvairių sričių darbą. Ypatingas dėmesys yra kreipiamas liaudies menui, praeities paminklams, miestų senųjų kvartalų išsaugojimui, savitos architektūros kūrimui ir visam lietuviškos kultūros gyvenimui. Dėka šių pastangų, kurios turi nugalėti įvairiausias, dažnai labai sunkias kliūtis, kultūrinis gyvenimas, ypatingai didesniuose centruose, yra gyvas.

Paskutiniųjų metų laikotarpį je pastebimi pasikeitimai lietuvių literatūroje, kuriai, kaip sako patys Lietuvos rašytojai, buvo tiesiškaiškai taikomos dialektinio materializmo tezės. Yra labai idomu išskirti šiuos pasikeitimus, kurie atsispindi jaunųjų rašytojų veikaluose. Klausimai ten šiandien sprendžiami per žmogisko- mo primę, ir meninės analizės centre stovi ne apnuogintos politinės ir socialinės problemos, o daugiau moralinės situacijos, dvasinė žmogaus vertė, kuri tam pa svarbiausiu jo vertinimo kriterijumi. Skaitytoja norima auklėti ne tiesioginiais pamokymais ar teigiamais pavyzdžiais, o esteti- niu pergyvenimu, kuriame gili- ti žmogų tobulinti jėga. Literatūra vis labiau nori remtis objektyviu tikrovės pažinimu, fik- suojančiu ne tik teigiamas, bet ir neigiamas gyvenimo puses, nes tik visapusiškas gyvenimo pa- vajzdavimas sudaro meninę tiesą. Galop, kaip pažymi kritikai, vyksta intensyvi visų literatūros rūšių ir formų modernizacija, ku- rią diktuoja tiek vidinė pačios literatūros augimo būtinybė, tiek visa šiuolaikinio meno atmo- sfera. Nes kai literatūra ima svar- tyti amžinuosius žmogiškos egzis- tencijos klausimus, jau neįmanoma įvertinti jos vien politinio ak- tualumo aspektais. Kai ji pasine- ria į pačiausius žmogaus psichi- kos klodus, jau nebegalima išma- tuoti jos vien sociologinėmis formulėmis. Šitokių kelių jaunie- ji bando eiti, tačiau tai nereiškia, kad jų kelias lengvas. Dar labai neseniai jie patys siūlė iš- gyvendinti iš spaudos neapibrėž- tas tam tikras formules, kuriomis kažkam lyg grasinama, kaž- kas lyg smerkiamas, bet kas, ne- žinia. Kam čia grasinama ir kas čia smerkiamas, pasidaro aišku, pasiskaičius kompartijos direkty- vas: "Partija visad remis tikrąjį novatoriškumą, teisingą žodi- naujus ieškojimus mene, litera- tūroje ir moksle. Tačiau jį smer- kė ir visada pasmerks tokius vei- kalus, kurie iškraipo gyvenimo esmę, kurio tiriamu objektyvu- mu tarnauja priešingos klasės

interesai. Nėra šviesesnio, kil- nesnio pašaukimo kūrėjui, kaip tarnauti didžiųjų komunizmo i- dealų vardan darbininkų kla- sei". Šios direktyvos mums nepa- prastai aiškiai parodo, kad parti- ja eina ne tikrai prieš jaunuosius Lietuvos rašytojus, kuriems ji no- ri apkarpyti sparnus, bet prieš laisvą kūrybą, taigi prieš gyveni- mą. Šis visiškas atitrūkimas nuo realybės, žmogaus nepažinimas ir jaunųjų nesupratimas mums išaiškina sovietų bejėgiškumą i- dėjiniuose plotmėje, tai yra ten, kur joks ginklas nebegeleisti.

Atidžiam stebėtojai, sekan- čiam krašto gyvenimo eigą, jo spaudą ir literatūrą, nėra sunku pamatyti tas dideles pastangas, kurios yra daromos palaikyti tau- tinei dvasiai visuomenėje ir ypa- tingų būdu jaunųjų tarpe. Nebū- tų naudinga išskirti atskirus fak- tus. Tačiau galima ir reikia pa- brėžti, kad taip kaip anais lai- kais mūsų knygnešiai, taip šiandien dešimtys tūkstančių, įvai- rių sluoksnių ir amžiaus lietuvių tyliai ir kantriai dirba mūsų krašto labui. Visi gerai supranta esamą padėtį ir jos uždėtus ribas. Visi gerai žino, jog neišvengia- mai reikia atiduoti tam tikrą duoklę kompartijai, atlikti oficia- liąją dalį. Tačiau ir šios priver- tinos prievolės yra dažnai išna- dojamos savo tikslams. Neretai, sakymu, yra skleidžiamos idomės- nės informacijos apie užsie- nio lietuvių, smarkiai kritikuojan- tų jų buržuazinį nacionalizmą, arba viešai išreiškiamos nuomo- nės, kurios yra nepaprastai, iš- studijuotai dviprasmiškos. Zo- džiū, visos priemonės yra geros ir rezistentinė dvasia gali pasireik- šti teatro scenoje taip, kaip ji gali būt dešifruota kurio nors laik- raščio straipsnyje. Žmonės, sun- kių sąlygų ir įvairių pavojų pa- mokyti, subrendo ir pasidarė at- sargūs bei išradingi.

Salia įgudimo gyventi ir veiki- ti sovietų nustatytoje, varžan- čiuose rėmuose, krašte yra taip pat pastebimas lyg ir paslaptin- gas visuomenės susiklausymas, kurio dėka pasipriešinime gali- ma pajusti tam tikrą liniją bei kryptį. Dabartinėje mūsų tauti- nės kovos stadijoje, tačiau, for- maliai organizuota rezistencija nebūtų naudinga. Samoningas, krašto aktyviosios dalies darbas,

pagrįstas susiklausymu ir giliai i- sišaknijusiais tautiniais idealais, be organizacinių rėmų, yra šiuo dealų vardan darbininkų kla- sei". Šios direktyvos mums nepa- prastai aiškiai parodo, kad parti- ja eina ne tikrai prieš jaunuosius Lietuvos rašytojus, kuriems ji no- ri apkarpyti sparnus, bet prieš laisvą kūrybą, taigi prieš gyveni- mą. Šis visiškas atitrūkimas nuo realybės, žmogaus nepažinimas ir jaunųjų nesupratimas mums išaiškina sovietų bejėgiškumą i- dėjiniuose plotmėje, tai yra ten, kur joks ginklas nebegeleisti.

Aišku, būtų nerealu galvoti, kad krašte ilga okupacija nėra palikusi jokių pėdsakų ir nėra pa- lietusi jaunimo, bent tam tikros dalies, galvosenos bei įsitikini- mų. Kai kada yra pastebimas i- sitikinimas, kad sovietinis reži- mas yra atliekas pozityvų darbą švietimo, sveikatos arba pramo- nės srityje. Yra ir galvojančių, jog šiais laikais Lietuva negalė- ti egzistuoti kaip savarankiškas kraštas, kad jis yra reikalingas didesnio užnugario. Šios nuomo-

nės reiškiasi daugiausia tuose sluoksniuose, kurie yra mažiaus-iai informuoti apie pasaulinius įvykius, apie įvairiose srityse daro- mą pažangą, žodžiu, kurie nėra tinkamai intelektualiai pasiruo- šę atremti diegiamą ideologiją ir varomą propagandą. Daug daž- niau kai kuriuos lietuvių pribi- bloškia nematymas artimoje atei- tyje naujų galimybių, kurios leis- tų padėčiai pasikeisti. Kitus sle- gia ir neigiamai veikia nuolatinė kontrolė, pamokymai, negalėji- mas išreikšti savo tikros nuomo- nės, laisvos iniciatyvos užmaui- gimas ir melas. Visi šie faktai kartais veda į pesimizmą, indi- ferentiškumą aplinkai ir galop (Nukelta į 8 psl.)

Dr. Ant. Rudoka kabineta neremė optometristas
DR. EDMUND E. CIARD
2709 W 51st Street
Tel. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: Pirm. antr. 11 val. ryto iki 1 val. p. p. Treč. 10-12 val. p. p. Seštad. 10-12 val. p. p.

Rez. Tel. GI 8-0879
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR RUMŲ LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BLDG
6419 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0879
DR. W. M. EISIN-EISINAS
Aknešerija ir moterų ligos
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepiama, skambinti: MI 3-0001

Ofiso HE 4-1414. Rez. RE 7-6867
DR. B. GAIZIONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė aknešerija ir moterų ligos
2454 West 71st Street
(71-oje ir Campbell Ave. kampas)
Val. kasdien 10-12 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vak. Seštad. 12-1 val. p. p. Trečdieniais uždaryta

Ofiso tel. PR 8-2230
Namu — rez. PRospect 8-9061
DR. JANINA JAKSEVICIUS
J O K A A
GYDYTOJA IR CHIRURGE
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antr., ketvirt., ir penkt. nuo 12 iki 8 v. ir nuo 5 iki 8 v. v. Seštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PR 6-6022 Rez. PR 8-6960
DR. E. JATULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika
2815 W. 71st Street
Ofiso val. kasdien nuo 6 iki 9 v. v.; Sešt. nuo 9 iki 12 val.; arba susitar.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val. kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 val. Treč. ir Seštad. uždaryta.

Ofiso ir but. tel. OLYMPIE 2-1881
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Treč. ir Seštad. tik susitar.

Tel. — RELIANCE 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvių gydytojas)
8925 West 59th Street
Val. pirm., antr., ketvirt., ir penkt. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. Seštad. 12-1 val. p. p. Treč. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto OLYMPIE 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4988 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Iškylus trečdieniais. Seštadieniais 12 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
KODIKU IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antr., ketvirt., ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 8-9 val. vakare. Treč. ir Seštad. 11 val. ryto iki 1 val. p. p. Seštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rez. tel. 239-2919

DR. MARIJA LINAS
AKNEŠERIJĄ IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telefonas HE 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą
Ofiso tel. PR 8-7773; Rez. PR 6-4732

DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Valandos: pirm., ketv., 5-8 val., antr., ir penkt. 1-4 val. p. p. Prilimnėja tik susitarus

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801
DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-oje ir Campbell Ave. kampas)
Val. kasdien 9-12 ir 4-8 v. v. Seštad. 8-12 ir 1 v. v. popiet.

ASSOCIATE OPTOMETRIST
Lietuviškai kalba
DR. FRANK PLECKAS, OPT
3424 W. 63rd St. GR 6-7044
Iškirta akis. Pritaiko akinius. Valandos pagal susitarimą. Uždaryta trečdieniais

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7697
5159 So. Damen Avenue
Valandos: 2-9 val. p. p. Iškylus treč. dien.

Tel. 428-2660
DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 So. Kedzie Avenue
Val. pirm., antr., ketvirt., ir penktad. 8 v. r. iki 9 v. v. Treč. ir Seštad. 8 v. r. iki 3 v. popiet.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
Prieš 5v. Kryžiaus ligoninė
VAL. pirm. nuo 6 iki 8 v. p. p.; antr. ir ketv. nuo 9 iki 11 v. p. p. ir nuo 6-8 v. v.; penkt. nuo 9 iki 11 v. ryto. Kita laiku susitarus telefonu: Tel. REpublic 7-2290

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PŪSLIŲ IR PROSTATO CHIRURGIJA
Ofisas 2454 W. 71st Street
Val. antr., nuo 2-5 popiet. ketvirtad. nuo 6-8 vak.
Ofiso telef. 776-2880
Rezid. telef. PR 9-6730

DR. ALDONA ŠIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA
PRITAIKO AKINIUS
15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill
Kabineto tel. 887-2020
Namų tel. 889-1071
Vizitai pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RELIANCE 5-4410
Rez. Grovehill 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak.; antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
Telefonas 925-8296
Valandos: 2-8 v. v., penktad. 10-12 v. v. 2-8 v. vak. Seštad. 1-4 v. vak. Treč. ir Seštad. uždaryta
Rezid. tel. WA 5-8096

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2852 W. 59th St.
Tel. PROSPECT 6-1223
Ofs. val.: Pirm., antr., Treč. ir penkt. nuo 8 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Seštad. 2-4 val. popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Pirminėje ligoninėje tik susitarus
Val. 2-4 p. p. ir 6-8 v. vak. Treč. ir Seštad. uždaryta

Telefonas — GROVEHILL 6-2823
DR. A. VALIS-LABOKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ AKNEŠERIJĄ IR MOTERŲ LIGOS
2524 West 69th Street
Valandos: 1 iki 4 ir 6 iki 8 v. v. Seštadieniais 1 iki 4 val. Trečdieniais uždaryta.

Tel. PROSPECT 6-9400
DR. ONA VASKEVICIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 So. Albany Ave.
Val.: pirm., antr., ketv. 6-8 val. vak., penkt. ir Seštad. 2-4 popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

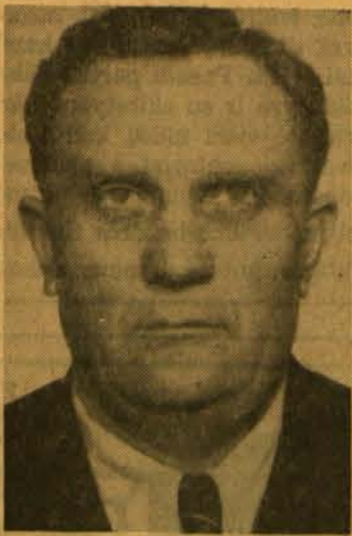
Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val.: 2 iki 4 v. p. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir Seštad. pagal susitarimą.

Ofiso tel. 767-2141. Namų 636-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Val. pirm., antr., penktad. 1-4 v. v. Seštad. 8-9 v. v. ketv. ir Seštad. 12-1 val. popiet.

MŪSŲ KULTŪROS IR ŠVIETIMO RŪPESČIAI

I. LIETUVISKOJI KULTŪRA, KŪRĖAS IR VISUOMENĖ

ANTANAS RINKŪNAS
Kanašos Lietuvių
bendraruomenės pirmininkas

Antanas Rinkūnas

"Kultūrą kuria asmenybė,* kurios savo prigimtimi pašauktos kūrybai, bet kūrėjų kūriniai nėra tik kūrėjų džiaugsmo objektas — jie yra visuomenės, tautos ir žmonių turtas... Kūrėjai kuria ir savo tautai, kad ji, bent sąlygomis leidžiant, galėtų jų kūriniais pasinaudoti, jais savo dvasią praturtinti... Kiek to tikslas pasiekia priklauso nuo abiejų sudedamųjų dalių: nuo kūrėjų noro reikštis savo visuomenėje ir nuo visuomenės dėmesio savo kūrėjams". (Pr. Gr. "Susimąstymas Kultūros Kongrese", "Draugas", 1967 m. lapkričio 25 d.).

Šiomis giliaus įžvalgumo mintimis noriu ir aš pradėti savoį susimąstymą mūsų kultūros ir švietimo rūpesčiais, pačioj pradžioj konstatuojant, kad šalia kūrėjų sudedamuoju kūrybos elementu yra ir visuomenė. Kūrėjai turi savo tikslų. Gal tai yra tik asmeniniai pasitenkinimai kūrybos procesu bei kūriniu. Gal tai yra idealų sritis — tautinių, religinių, humanistinių, estetinių ir kitokių. Kūrėjai savo tikslų sąmoningai ar nesąmoningai siekia, jiems tarna. Bet savo tikslų turi ir visuomenė. Kartais tai būna tik egoistinis noras pasigėrėti kūrinių perteikiamu grožiu, bet nere tai iš visuomenės sąmoningai ar ne išplaukia ir konkretesnų uždavinių saviesiems kūrėjams. Nevisad kūrėjų ir visuomenės tikslai sutampa. Teigiamu atveju kūrėjai pasidaro didžiaisiais visuomenės vadais — autoritetais, pranašais, mesijais, kokių buvo Marlonis tautinio atgimimo aušroje. Neigiamu atveju tarp kūrėjo ir visuomenės atsiranda vis didėjantis plyšys, kol pagaliau kūrėjas nuėina sau, kaltindamas, kad visuomenė jo nesuprato, o visuomenė atsiskaito nuo kūrėjo, pasiteisindama, kad kūrėjas pats iš jos pasitraukė. Jei tokio santykių surizgimo pasitaiko kiekvienoje visuomenėje, tai tas dar daugiau gali atsitikti mums, gyvenantiems dviejų tautų ir dviejų ar daugiau kultūrų sankryžoje.

Po šių minčių artėjame į du svarbius, gretimus klausimus: koks šiuo metu yra ar galėtų būti lietuviškosios kūrybos tikslas ir koks šiuo metu yra ar galėtų būti lietuviškosios kultūros tikslas? Ar, pavyzdžiui, lietuvių kūrinyse grynai amerikietiška tema yra mūsų tautinės gyvybės pasireiškimas? Atrodo, kad, pagal dr. J. Girnį, būtų taip, nes jis toliau sakė: "Daugiau kūrybinės minties, bet nebūtinai lietuviškosios, veikalo" ("Draugas", 1967 m. gruodžio 27 d.). Ta nuomonė savotiškai atspindi ir K. kongreso prezidento paskelbtose išvadinėse mintyse, kur sakoma: "Visos mūsų pastangos atiteityje atpalaiduotos nuo ideologinių, politinių, asmeninių aistrų, nuotaikų ir sprendimų, pripažįstant kūrybinę laisvę ir teisę jai išsakyti". Taigi, išeinama į labai plačius laukus. Visi pritariame atsakymui nuo aistrų, bet nuo kokių ideologi-

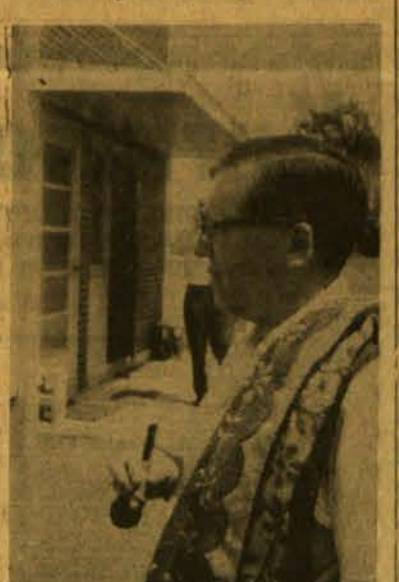
*) Paskaita PLB seime, New York.

nių bei politinių nuotaikų čia siūloma atsakyti? Ir kas norima toje vietoje pastatyti? Ar nebus čia tik ašidaromos durys į bei-deologinį tarptautinį liberalizma, juo pakeičiant lietuvių tautos išlikimo idealą ir nepriklausomos Lietuvos atstatymo politiką? Gal taip, gal ne? Kiekvieno atveju šios išvadinės mintys, kongrese ne tik nebuvo suvartotos, bet ir nediskutuotos, palieka daug neaiškumų.

Bet yra ir kita medalio pusė. Štai turio po ranka Anat. Kairio, literato, dramaturgo, JAV Liet. bendruom. Kultūros fondo pirmininko, dar nespausdintą paskaitą, skaitytą šių metų birželio mėn. įvykusiame varpininkų suvažiavime Pottawatomie vietovėje, Michigano valst., JA V. Paskaitos tema: "Kas daro kūrybą lietuvišką?" Cituoju ke-lias ištraukas:

"Iki Gražinos pastatymo, mūsų opera nebuvo lietuviška, nors lietuviškai dainavo... Pagrindinis lietuviškosios operos uždavinys ir būtų sudarymas sąlygų mūsų kompozitoriams rašyti lietuviškas operas, kurti lietuviškos tematikos muzikinius veikalus... Daugumas mūsų dailininkų net nesistengia būti lietuviški. Jie nesistengia kuo nors pabrėžti savo išskirtinę vietą išėjimoj mene. Priešingai, stebint jų kūrybą atrodo, kad jie ginais lietuviškos, sąmonin-gai iškelia kosmopolitizmą, lyg nelietuvių būtų..."

Mūsų poezija išvirsta į be-idėinę klajoklių poeziją, pamėgdžiojimo, išblėsimą klai-kų veidrodį. Ji veržiasi į ab-straktizmą, i lietuvių sielai svetimą simboliką, be aiškaus objekto, be aiškaus turinio... Laikas išgriaužė iš jos prisirišimą prie tėvynės, o be jos sunku išjausti ir pavergtųjų ilgėsį bei kančias... Tai kos-mopolitizmas arba šoninės dū-rys, pro kurias skverbiasi vi-dun tarptautinis komuniz-mas..."

Dr. Juozas Girnis L.F. bičiulių vasaros stovykloje studijų savai-tėje Dainavoje šią vasarą.
Nuotr. G. Kijausko, S.J.

Nelietuviško turinio kūri-niai neturėtų būti premijuo-jami, nežiūrint, kad gerai pa-rašyti. Tai nėra lietuviška kū-ryba, nors rašyta lietuvių kal-ba. Tokios kūrybos nederėtų vertinti lietuviybės palaikymo mastu..."

Taigi, turime dvi medalio pū-ses. Vienoje pusėje yra ideologi-nė ar beiideologinė kūrėjo lais-vė, kitoje pusėje — kūrėjo tarnavimas savajai tautai. Vienybės vardan, gal reiktų bandyti abi nuomones suderinti, jas modifi-kuojant. Atsižvelgiant į išimti-nę ir tragišką būklę, kurioje mū-sų tauta šiuo metu yra atsidū-rusi, kompromiso baze vis dėlto norėčiau laikyti Anat. Kairio lietuviškosios kūrybos sampra-tą. Gal būt savuose vertinimuo-se galėtume priimti kad ir šito-kias pirmumo kategorijas: pir-moje eilėje lietuvių kūriniui lie-tuviškomis temomis, toliau eity lietuvių kūriniui bet kuriomis te-momis ir pagaliau nelietuvių kū-riniui lietuviškomis temomis.

Šitaip galvojant, gali kilti klausimas: o kur gi yra lie-tuviškojo turinio kriterijus, pagal kurias kategorijas nustatinėsi-mo lietuvių sukurtu kūriniu lie-tuviškumą? Šiuo atveju reiktų kalbėti atskirai apie kiekvieną kūrybos sektorių. Literatūroje turinio lietuviškumas yra aki-vaizdus. Muzikoje lietuviškojo turinio šaltinių yra pakankamai, gausiai užrašyta mūsų liaudies kūryba. Turime gausius ir ge-rus mūsų vyresniųjų kompozito-rių kūrinius, sukurtus liau-dies motyvais.

Turime jaun. kartos komp. D. Lapinsko pastangas giliau įžvel-gti i liaudies muzikos harmo-niją, turime muz. A. Mikulskio nuolatinės pastangas gaivinti mūsų liaudies ne tik vokalinę, bet ir instrumentalinę muziką. Žodžiu, turime daug aiškumo, kas šios srityje galima vadinti lietuviška kūryba.

Menas savo prigimtimi yra daugiau tarptautinis, tačiau tu-rime pakankamai gausius ir lie-tuviškojo meno šaltinius. Tai vi-sokeriopa mūsų liaudies me-nas. Ko trūksta tai mokslin-ių mūsų liaudies meno studijų, trūksta paskelbtų mūsų me-no autoritetų nuomonių, kas šių dienų lietuviškame mene yra tik-rai lietuviško, o kas jau skolin-tu. Kaip tokio neaiškumo pavyz-dį galime suminėti prasidėjusį neaiškumą dėl stilizuotų tauti-nių kostiumų. Daugelio nuomo-

EZRA POUND

SOKIO FIGŪRA

(Gailėjosi Kano vestuvėms)

O Tamsiake,
mano sapnų moterė,
drambinukai o sandalai,
tarp šokėjų nėra kitos rai lygios,
nė vienos tokios greitakojės.

As neradau tavęs palapinėse,
bevilkoje tamsoje.
As neradau tavęs prie žulnio,
tarp moterų su asoiais.

Tavo rankos kaip lianas medelis po žieve:
tavo veidas kaip šviesos skrodžiama upė.

Tavo pečiai balti kaip migdolai:
kaip jūni migdolai, nuvalyti nuo žiėvės.
Jiems tave saugant, nereikia eunūchų,
nė vario sklėsčių.

Paausuta buriuza ir sidabras puošia
tavo poilsio vietą.
Roda tunika, su aukso gijų raštais,
tu esi apsisūpusi,
o Nathanielas, "Medi prie upės".

Kaip srovė tarp viksvų, tavo rankos mane
juosia.

Tavo pirštai kaip užslusis srovė.

Tavo mergaitės baltos kaip kristalai:
jų muzika skamba aplink tave!

Nėra tau panašios šokėjų tarpe:
nė vienos tokios greitakojės.

MEDITACIJA

Kai aš rūpestingai galvoju apie keistus šunų
įpročius,

aš esu vertinamas padaryti išvadą,
kad žmogus yra pranašesnis padaras.
Kai aš mąstau apie keistus žmogaus papročius,
mano bičiuli, aš prisipažįstu atsidūręs pačiavoje.

SVEIKINIMAS

O generacija pagrindini savi patenkintųjų
ir pagrindiniai purkštaijančiųjų,
aš esu matęs žvejas, saulę piknikaujančius,
aš esu matęs juos su nerūpestingom šeimom,
aš esu matęs pilna burna besijuokiančius
ir girdėjęs nerangų juoką.

Ir aš esu laimingesnis už tave,
o je laimingesnis už mane.
Tuo gi tarpu žavys plaukioja ežere
ir netgi neturi nuosavo apdaro.

"Blandula, tenulla, vagula".

O manoji siela, ko tu skubi į rojų?
Ar man nebūtų geriau, kai laimėsim laisvę,
vykti į kokią skaidrią vietą, kur saulė
pro alyvmedžių lapus lietu ant mūsų
savo skystą aukšą? Jeigu prie Simio,
manoji siela, aš sutiksiu tave, kai šis gyvenimas
pasibaigs,

ar mes nerastume kokio žemės iškyšulio, pašvento
žemiškų malonumų orinių apatelių,
kur mūsų kultas galėtų būti įsteigtas ant vilnių,
tyro safyro, kobalto, cianino,

ne, dabartinėje Lietuvoje stili-
zuoti tautiniai kostiumai, panai-
kinę senovinį kontrastinį margu-
mą ir įvedę vieno tono domina-
vimą, nebėra grynai lietuviški,
tačiau mūsų meno autoritetų pa-
sisakymo tuo reikalu vis neturi-
me.

II. MŪSŲ KULTŪRINIO PENKMEČIO PLANAS

Bent kiek peržvelgę mūsų lie-tuviškosios kūrybos principus,
galime pereiti prie konkretesnės
dalies, prie apmąstymo paimo se-
kančiam kultūriniam penkme-
čiui. Vadinu tai tik apmąstymu,
nes, savosios valstybės neturint,

įstatymu tvarkomosios galios
niekas neturi, nebent reikalas
lietuvių tik pačių bendruomenės
organizacijai. Laimingu atveju,
paskutinis Kultūros kongres-
as įvyko tais pačiais (nors ir
nekalendorine prasme) metais,
(Nukelta į 4 psl.)

Ezra Pound Romoje 1961 m.

ant trivienio žydrio, neapčiuopiamų
veidrodžių, užuot ant amžino ketėjimo?
Siela, jeigu ji ten mus sutiktų, ar galėtų koks
gandas
dar aukštesnio dangaus ir trokštamės
buveinės
suvielti mus anapus Rivos debesuotos viršūnės?

Vertė P. Gaučys

Ezra Pound, amerikiečių poetas, kritikas, ir
vertėjas, vadinamas moderniosios anglij poezijos
išradėju. Besistengdamas aprėpti visą žinią ir iš-
to padaryti naują sintezę, jis aistringai studijavo
romėnų ir Rytų kultūras. Tai jį paskatino versti
trubadūrų poetus ir kitų poeziją, o apamai —
semtis iš visų aruodų ir stengtis atgaivinti žmo-
niškos kultūrinį palikimą. Jo svarbiausias veikalas,
nuo 1919 m. ligi šių dienų teberašomas, CAN-
TOS, yra milžiniška epinė poema, pilna visų lai-
kų reminiscencijų ir savotiška autobiografija, ku-
rioje dabartis minta praeitimi. Kartu su tuo E.
Pound rašė studijas apie kalbą ir poetinę išraiš-
ką, paskelbdamas visą eilę knygų, kurios turėjo
labai didelės įtakos anglosakų literatūroms. Nuo
1924 ligi 1945 m. gyveno Italijoje, o karo metu
vedė radijo propagandą prieš JAV. Karui pasi-
baigus, 1948 m. buvo suimtas ir laikomas sto-
vykloje, o kad nereiktų jo nuteisti, buvo patal-
pintas protinių ligonių klinikoje Washingtone.
Jis tebuvo išleistas tik 1958 m. ir tuoj grįžo į
Italiją. Pound priešamerikietinė laikysena paaiš-
kinama jo "vertėgiškos" civilizacijos neapykan-
ta. Netekimas laisvės nepaveikė jo kūrybingumo,
nes stovykloje jis parašė "Plisans Cantos", už
kurią gavo Billigeno poezijos premiją, o būda-
mas ligoninėje tęsė "Giesmių" rašymą ir vertė
graikų ir kinų klasikus.

E. Pound poeziją ir kritika didele dalimi nu-
lėmė anglosakų poezijos kryptis. Iš esmės, kiek-
vienas anglų ir amerikiečių poetas buvo patyręs
jo įtaką. P. G.

NUODĖMĖ

J. SAVASIS

Tur būt, būsiu gimes po bloga žvaigždė.
Kiek tik atsimenu, mane tėvai visados vadi-
nė blogu vaiku. Būdavo ateis kaimynės pas
motiną pasiplepėti ir, pamačiusios mane, tuoj
ima girti: "Koks gražus berniukas — akys mė-
lynos, plaukaičiai žviesūs, garbinuotai..." Bet
motina tuoj nukirsdavo: "Gražus tai gražus.
Bet kad jūs žinotumėte, koks jis blogas..."

Taigi buvau blogas ir tiek. Betgi nežinojau
kodėl. Kartais ilgai galvodavau, kaip turi at-
rodyti geri vaikai, bet nieko nesugalvodavau.
Matyt, toks jau buvo mano likimas: būti blo-
gu.

Nepasakyčiau, kad nesu padaręs tėvams
nemalonių. Mėgau kartais patysyti katiną
už uodegos. Tiesą sakant, aš tik laikydavau
uodegą, o jis pats traukdavo ir kniaukdavo.
Už tai gaudavau nuo motinos į kuprą. Kartą,
nešdamas kėdę, jos koja užgavau poliutuotos
spintos duris, ir ženklas liko amžiams — įro-
dymas, kad nemoku net kėdės perkelti į kitą
vietą, nepadaręs žalos. "Kada gi tu išmoksi
būti apdairėnis", nuolat girdėjau man prie-
kaštauja. Bet ar aš kaltas, jei kambarys bu-
vo tamsus ir jame vietos tiek mažai, kad ne-
galimai laisvai apsisukti su kėde. Blogo vaiko
įrodymai buvo mano mokyklos knygos, sa-
siuviniai, sutepti, suplėšyti, pripeckioti asilo

galvų ir ausų. Ir tai vis dėl to, kad buvau ne-
apdairus, neatsargus. Geri vaikai, tur būt, bu-
vo apdairėsniai, atsargesni.

O paskui tų degtinų durų atvejis. Čia li-
ko neišdildomas mano blogumo liudininkas.
Bet prisiekiu, kad tai padariau ne iš blogu-
mo, ne iš neapdairumo, o tik iš gilaus įsit-
kinimo, kad tai labai gražu. O buvo taip.

Kartą, tėvams nesant namieje, uždegta
žvakė netyčia prikašau prie baltai dažytos
spintos durų. Kur žvakės liepsna siekė baltus
aliejinus dažus, ten dažai virto rudos spalvos
puselėmis, kurios atrodė lyg graži eglutė. Pa-
stebėjęs tą nuostabų reiškinį, ėmiau kaišioti
degančią žvakę prie spintos durų, ir po kiek-
vieno prikašimo augo nauja graži eglutė. Jei
ilgiau žvakę palaikydavau, eglutė išsėdavo
dar rudesnė ir didesnė. Įsismaginęs išpiešiau
eglutes ir ant visų kitų kambario durų, kurios
tik buvo baltai dažytos. Baiges darba, gėrėja-
si eglučių alėjomis, kurios, simetriškai išri-
kiuotos, viena už kitą buvo gražesnės.

Tačiau mano meno meilės tėvai nesupra-
to, neįvertino ir mano menas buvo įskaity-
tas mano blogumo sąskaiton. Bandžiau dar
aiškintis: "Eglutės..." — "Aš tau parodysiu
eglutes", — šaukė tėvas ir nusijuosė diržą. O
toliau jau patys galitė įsivaizduoti kas buvo.

Už mūsų gyvenamo namo buvo sodelis, o
jo kampe suolelis virš kurio kaboją senos kai-
mynės, panašios į ragana, darželyje pasodin-
to alyvų krūmo šakos. Būdavo malonu pasė-
dėti su knyga ant to suolelio, kai alyvos žy-
di, o žiedų kvapas tiesiog svaigina. Bet toji
ragana negalėjo pakęsti, kad aš sėdžiu jos a-
lyvų šakų paunksmeje. Pamačiusi mane ant

suolelio, imdavo rėkti šaukti ir aš turėdavau
eiti šalin. Manje tada kilo keršto mintis —
atsilyginti tai senai pavyduolei už neteisingą
manęs persekiojimą. Juk tuos alyvoms nieko
nekenkia, jei po jų šakomis aš pasėdžiu.

Senės kaimynės darželyje už tvoros buvo
daug gėlių. Gražiausios buvo pasodintos kaip
tik mūsų patvoryje anapus viešinės tvoros.
Mano kerštas buvo — palaistyti tas geles. Ir
ėmiau, senėi nebematant, jas laistyti, žino-
ma... ne vandeniu. Po kelių dienų gėlės nu-
vyto ir nudžiūvo. Senė net botaniką parsikvie-
tė, bet jis gėlių neatgaivino, o tik paaiškino,
kad čia esanti kažkokia paslaptinga gėlių liga.
Kad ir sveikosios neužsikrėtų, būtinai visas
geles išrauti ir sudeginti, sunaikinant ligą ir
jos gemalus. Ir iš gražaus gėlių darželio ne-
trukus liko tik dykuma. Mano kerštas liko į-
vykdytas. Ir jis buvo saldus.

Artėjo mano pirmosios komunijos laikas.
Komunija, kaip komunija, nesudarė man rū-
pesčio, bet toji pirmoji išpažintis... Juk buvau
blogas vaikas, tiek nesikaltimų, nuodėmių pri-
dara. Laimei, pasitaikė labai malonus jau-
nas kunigas, kuris mums mokė ir ruošė tai di-
džiajai ir baisiajai valandai. Jis mums kalbė-
jo apie nuostabią išpažinties malonę, apie vi-
sų nuodėmių atleidimą. Visa tai manė tie-
siog žavėjo, nes supratau, kad vėl būsiu ne-
kaltas, baltas, kaip sniegas, o gal ir tos išde-
gintos durys pabals. Kunigas kalbėjo į sielos
gelmes, jaunas širdis ir pasakojo tai, ko aš
labiausiai norėjau: kad ir blogiems vaikams
Dievas atleidžia net ir didesnes nuodėmes. O
tačiau...

Kunigas ėmė aiškinti ne taip jau malo-
nius dalykus: esą yra sunkių nuodėmių, ku-
rias reikia skirti nuo lengvų. "Nėra reikalo,
— kalbėjo jis, — išpažinti, kad iškabino-
te mamos uogienę, o paskui mamai pamelavote,
išsigynėte. Mama gerai žinojo, kas ją iškabi-
no ir užsikusi ausį paskui juokėsi iš jūsų
bandymo teisintis. Čia jokia nuodėmė — visi
vaikai mėgsta uogienę. Arba, kad patempėte
katiną už uodegos. Juk visi vaikai mėgsta žai-
sti su katėmis. Bet yra kitų sunkių nuodėmių,
kurias reikia būtinai išpažinti. Tai tokios nuo-
dėmės, kada, darydami kitiems blogą, džiaugė-
tės, jautėtės malonumu. Tai jau keršto, panie-
kos, neapykantos jausmas. Esate dar maži,
didelio medžiaginio blogio padaryti dar ne-
stengiate, bet širdyje ugdomas keršto jausmas
yra didelis daiktas. Tasai vidus nusiteikimas
yra sunki nuodėmė, nes tai prieš artimo me-
lę. O artimą, net ir blogą, reikia mylėti. To-
dėl tokias nuodėmes reikia išpažinti, gailėtis
taip pasielgus ir ryžtis jų nekartoti". Kai kun-
gas taip kalbėjo, tuoj prisiminiau kaimynės
geles.

Artėjo lemiamas momentas ir reikėjo pa-
daryti rimtą sąžinės sąskaitą. Pergalvojau vis-
ką. Tos apdegintos durys — juk tai buvo
padaryta be keršto minties, dargi su gera min-
timi: išpiešti gražias eglutes. Panašiai ir su
kitais, kad ir blogo vaiko, pokštais. Tada vi-
sas dėmesys susikaupė ties mano darbu, nai-
kinant kaimynės darželio geles. Čia jau nėra
daug jokio pasiteisinimo. Kitam padarytas blo-
gas su keršto mintimi, dargi tuo elgesiu pa-

sigėrėjimas, pasidžiaugimas. Tai tikrai didelė
nuodėmė, kaip aiškino kunigas, katekizmo
mokytojas.

Pagaliau atėjo išpažinties diena. Artėjau
prie klausyklos, kurioje sėdėjo mano teisėjas
— senas klebonas. Prieš tai ištisą savaitę ka-
mavau, kaip pasakysiu savo nuodėmes. Bet
katekizmo mokytojas aiškino, kad reikia saky-
ti visai paprastai, taip kaip buvę, kaip man
atrodo. Nusistaciau pradėti nuo pačios sun-
kiausios ir pradėjau: "Apš... kaimynės darže-
lio geles..." Kai tik tai ištariau — kaip šoks
klebonas, net klausykla subraskėjo: "Kas tave
pamokė pajaukti išpažintį ir patį kunigą?
Eik šalin, kol neišmoksi, kaip reikia pagar-
biai atlikti išpažinties".

Ir taip net tada, kai su giliu tikėjimu ir
geriausia intencija norėjau prisitarti prie
malonės šaltinio, likimas ir čia pakišo koją.
Likau blogas vaikas net ir tada, kai norė-
jau būti geras, ir tai ši kartą su Bažnyčios
autoriteto aproba.

Bažnyčios kamputyje susigūžusį, bever-
kiantį, visokos vilties netekusį užtik jaunasis
kunigas. Jam išliejau visą savo sielvartą ir
atvirai papasakojau savo nelaimę. Jis nusivėdė
mahe prie savo klausyklos, paguodė, pamo-
kė kaip aš turėjau formuluoti savo nuodėmę
ir davė išrašą. Nudžiugau, kad ir blogiems
vaikams yra kamputis dangaus karalystėje.

Po to įvykio savo sodyloje perkėliau suo-
lelį kuo toliau nuo senės darželio, o į jos gė-
les net nepasidžiūredavau. Per daug jos man
kainavo.

KULTŪROS IR ŠVIETIMO RŪPESČIAI

(Atkelta iš 3 pusl.)

kaip ir PLB seimas. To dėliai šioje vietoje tenka tik pasižiūrėti į svarbesnius K. kongreso nutarimus, liečiančius visą pasaulio lietuvių interesus.

PLB Kultūros taryba

Pats PLB Kult. tarybos pirmininkas dr. J. Puzinas, savo pranešime treč. Kultūros kongrese, nebebuvo patenkintas tarybos struktūra ir siūlė atleisti Kult. tarybą sudaryti iš atskirų kultūrinio gyvenimo sektorių atstovų. Tai yra realus pasiūlymas ir jį reikėtų priimti, pridėjus porą pastabų. Pirmiausia — kultūrinio sektorių atstovai turėtų būti oficialūs delegatai, pvz. rašytojus turėtų atstovauti oficialūs rašytojų draugijos atstovai. Antra — turėtų būti atstovaujami visi kultūriniai sektoriai. Tarp kitų, vietos čia turėtų turėti ir sportininkai, ir tautinių šokių šokėjai, ir Lituanistikos institutas, ir Liet. profesorų draugija.

Kita svarbi ir priimtina mintis, K. kongrese kelta dr. J. Puzino ir paremta dr. J. Girdausio, liečia būsimą kult. darbų planavimą. Jie siūlė pradžioje ne teorinius planus kurti, bet galimus kūrėjus peržvelgti. Į kultūrinį planą siūlė įtraukti tik tuos projektus, kuriems atlikti turime atitinkamus kūrėjus. Tuo būdu išvengtume daugybės, bet ne realių planų, kurie negali būti įgyvendinami, nes nėra kam juos atlikti.

Literatūros srityje

Priėmus aukščiau minėtąją tezę, kad reikia pradėti ne nuo plano, bet nuo kūrėjo, paremtina K. k-so rezoliucija, reikalaujanti kreipti daugiau dėmesio į rašytojus: duodant kasmet bent vienam rašytojui apmokamas kūrybines atostogas; užfiksuojant geresnius kūrinius ne tik knygoje, bet ir garsiniame filme, literatūrinėje plokštelėje ar magnetofono juostoje; išleidžiant literatūrinės studijas. Labai svarbi K. k-so rezoliucija yra reikalaujanti turėti organą, kuris planuotų knygų leidimą ir, nuo savęs pridėdų, premijų skirstymą. Tas darbas priklauso tų PLB Kultūros tarybai. Labai svarbi mūsų kultūrinio gyvenimo sritis yra vaikų ir jaunimo lietuviškoji skaitytė. Deja, šioji sritis yra tiek apgaltėtoje būklėje, kad praktiškai liet. knygos šio amžiaus tautiečių beveik nebeskaitomos, nors yra ir išimčių. To pasekmės — savaime aiškios. Kult. k-so tautinio auklėjimo sekcija pasiūlė keletą receptų: skirti specialias premijas vaikų ir jaunimo literatūriniam kūriniam, atitinkantiems šių dienų vaiko interesams ir galvojamam būdai, sukurti; skelbti vaikų ir jaunimo liet. knygų skaitymo konkursus (panašus konkursas buvo šiemet įvykdytas Kanadoje, atsirado vaikų, perskaityusių daugiau kaip šimtą liet. knygų ir sugebusių atpasakoti jų turinį žodžiu ar raštu, tačiau konkurse dalyvavo palyginai nedidelis liet. vaikų procentas).

Muzikoje

Ateinančiame penkmetyje daugiausia dėmesio skirti į tautinės vokalinės ir instrumentinės muzikos kūrimą ir puoselėjimą. Išvesti į viešumą daugiau mūsų senųjų liaudies muzikos instrumentų. Koncertinė muzika turėtų daugiau suskambėti mūsų liaudies muzikos harmonijoje. Įsidėmėtini prof. V. Jakubėno pasiūlymai Kult. k-so muzikos sekcijai: stiprinti mūsų chorų, planingai ruošiant chorvedžius; įkurti vieną stipresnę lietuviškų gaidų leidyklą; remti liet. muzikinius talentus moraliai ir materialiai; ruošti dainų šventes taip, kad jų ryšys su chorois nenutrūktų, būtų nuolatinis, skatinantis į tolimesnį darbą ir aprūpinantis medžiaga.

Mene

Paruošti ir išleisti daugiau tautinio meno studijų, ypačingai su pažindinančiais jaunuosius menininkus su mūsų tautinio meno elementais visose šakose. Plėsti Chicagoje atkurtą Čiurlionio meno galeriją. Dėmesio ir pritarimo verti dail. R. Viesulo pasiūlymai Kul. k-so dailės sekcijai: išleisti visą eilę brangiau kaštuojančių leidinių apie mūsų meną, būtent — Čiurlionio monografiją, išleisti meno istoriją, leidinį apie taikomąją liet. dailę, naują "Liaudies meno" laidą. (Nuo savęs pridėčiau — dail. Tamošaičio "Sodžiaus meno" naują laidą). Bent dalis šių leidinių turėtų būti dviem kalbom, kad galėtumėm patenkinti gana gausius tokių leidinių poreikius, ateinančius iš angliškųjų įstaigų. (Šiuo metu Kanados Centrinis federalinis muziejus, įruošęs mūsų liaudies meno skyrių, ieško ir neranda atitinkamos mūsų meno literatūros, kuri būtų platinama ne tik tame, bet ir kituose šio krašto muziejuose. Taip pat ieško ir neranda lietuviškojo smūkelio bent vieno originalo).

III. LIETUVIŠKOJO ŠVIETIMO BARUOSE

Mūsų švietimo išsivijoje tikslai

Nežūrint daugelio pastangų, konferencijų ir institucijų, liet. švietimo išsivijoje tikslai tebėra aiškiau nesuformuoti. Kai kuriuose kraštuose veikia bendruomenių švietimo tarybos ar komisijos turi susidariusios savas programas ir išleidusios vadovėlių. Kituose kraštuose liet. švietimas su bendruomenės judėjimu mažai tesusietas ir vykdomas parapijų ar atskirų organizacijų. Yra daug priežasčių, šią būklę sudariusių. Nemanau jų čia nagrinėti ir pasitenkinti su sudomamas tik ties principiniais klausimais.

Lietuviškasis švietimas išeivijoje yra jau kone šimtmečio senumo. Praeityje esame turėję reikalingų parapijų mokyklų, kuriose daugelis dalykų buvo dėstoma lietuviškai. Turėjome tokių pobūdžio ir viešųjų mokyklų (pvz. Kanadoje, Montrealyje, nuo 1916 metų veikė miesto viešoji mokykla, kurioje dauguma dalykų buvo dėstoma lietuviškai).

Šios senosios mokyklos nebuvo centralizuotos, kas liečia liuanistiką. Jos neturėjo bendros liuanistinių dalykų programos, kiekviena mokykla mokė lietuviškai taip, kaip mokytojas atrodė geriau.

Centralizuotas liet. švietimas išeivijoje pradėtas nuo 1945 metų, kai naujieji išeiviai pradėjo kurti liet. mokyklas Vokietijoje ir kai susiorganizavo bendruomenės švietimo valdyba. Šio laikotarpio mokyklos buvo nepr. Lietuvos mokyklų kopija. Jos naudojos npr. Lietuvos mokyklų programomis ir turėjo iš Lietuvos atsivežtus bei Vokietijoje perspausdintus vadovėlius. Tiesioginis šių mokyklų tikslas buvo liuanistinių žinių perteikimas mas. Bet dar svarbesnis, nors oficialiai ir nedeclaruotas, tikslas buvo išlaikyti apie mokyklas suburtą mūsų jaunimą, kad jis nepaklįstų svetimame krašte, neužsikrėtų mūsų tautai priešingomis idėjomis ir nežiūtų. Dabar, jau istorijos perspektyvoje, turime konstatuoti, kad abu šiuos uždavinius Vokietijos išeivių mokykla gerai atliko. Į užjūrio kraštus mūsų jaunimas išemigravo daugumoje baigęs gimnaziją, dvasiniai stiprus, naujiems pavojams pasiruošęs.

Nuo maždaug 1950 metų pradėjome naują mūsų išsivijos mokyklų laikotarpį, labai skirtingomis sąlygomis kiekviena krašte. Gaila, kad ir Vokietijos Liet. bendruomenės švietimo valdyba ir VLK-o lietuviybės išlaikymo skyrius nebeteko savo tęstinumo. To išvadoje per gerą dešimtmetį neturėjome centralizuotos švietimo vadovybės, ku-

ri, be kitko, būtų nustačiusi liet. švietimo politiką visame laisvame pasaulyje. Tokios politikos neturime iki šiol. Rezultate — šiandien liet. mokykla vieniems yra kone gryno mokyimo įstaiga, kai kitiems ji išvirsto į savotišką vaikų liuanistinį klubą. Bet tai dar nėra didžioji problema. Šiaip ar taip visos mokyklos patobulina mokinių lietuvišką kalbėjimą, išmoko liet. skaityti ir rašyti, duoda žinių iš Lietuvos istorijos ir geografijos. Didžioji problema yra auklėjamoji mokyklų pusė. Pasitenkiname tik konstatavimu, kad šalia šeimos mokykla yra lietuviybės išlaikymo pagrindinis ramsis. Bet lietuviybės išlaikymas yra tik bendrojo ugdymo proceso dalis. Visam ugdymo procesui nuėjus lietuvių tautos dvasiai priešinga kryptimi, netenka prasmės ir pats lietuviškasis mokymas.

O pavojus mūsų jaunimui nu-eiti lietuvių tautos aspiracijoms priešinga kryptimi yra labai didelis. Su tuo pavojumi susiduria mūsų moksleiviai jau vietinėse gimnazijose, bet ypačingai didelę tų pavojų įtaką yra universitetuose. Pasiūlėme tik į universitetų produktą — visame pasaulyje maištaujančius studentus. Šį pavasarį Britų televizijoje pasirodė dvylika studentų — maištaujančių studentų vadų iš Europos, Amerikos ir Azijos. Jie buvo paprašyti paaiškinti savo tikslus. "The London Observer" komentatorius Ph. Toynbee šitaip aprašo jų pasirodymą:

"Ir pasirodė jie su niekuo daugiau, kaip tik su noru pripažinti autoritetą, neturėję mu nieko konstruktyvaus... Jų žodžiai skambėjo labai panašiai į šio šimtmečio pradžios nihilistų ir anarchistų žodžius... Pasirodė jie kaip atstovai nauj. liberalinės kairės, kuriai nėra skirtumo tarp Kristaus ir Mao, tarp kapitalizmo ir komunizmo, kuri masi veiksmo tik dėl paties veiksmo, kuri tikisi, kad tik viską griaujanči anarhija atneš kažką geresnio, ko jie patys negalėjo apibūdinti".

Tokiuose tai universitetuose auga ir akademiškai bręsta mūsų jaunimas. Ir kas iš to, kad tokiosios bacilomis užsikrėtę jaunuoliai, tėvų pasigailėdamas, ateis į liuanistinę mokyklą, kur išmoks lietuviškai skaityti? Jo lietuviybės pagrindai pakirsti, nes atmetus tikėjimą į tautą ir jos amžiną išlikimą, tikėjimą į tautos praeitį kaip į dabarties aspiracijų šaltinį, išmoko lietuviybę bus tik kaip griuvančio namo naujai nudažytas stogas.

Humanistiniai — idealistiniai lietuviybės išlaikymo pagrindai buvo savaime stiprūs Vokietijos mokyklose, ir jais nereikėjo rūpintis. Dabartiniame pasaulyje tie pagrindai yra labai susvyra-

**PARDUODAMI
IS MODELINIŲ NAMŲ BALDAI**
30% iki 50% nuolaida. Galima pirkti dalimis ir išmokėtinai.
SOUTHWEST FURNITURE CO.
6200 S. Western, Tel. GR 6-4421

**STATOME NAUJUS NAMUS
ir
Atliekame įvairius patakyms**
Petruskas Builders, Inc.
Tel. 585-5285

GARBAGE DRUMS
WITH COVERS AND HANDLES
30 and 50 gal. Free delivery
5622 So. Racine, 434-1113

MOVING
Apraustas perkraustymas
Įvairių atstumų.
A. VILIMAS
823 WEST 34th PLACE
Telef. — FRontier 6-1882

Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje. Iš kairės: St. Balzekas, B. Babrauskas, poetė Gr. Tulauskaitė, K. Baltramaitis, Nuotrauka J. Kasakačio

ve, tad jų išlaikymas yra vienas iš pagrindinių mūsų mokyklų tikslų. Tai yra didžioji mūsų dabartinio liet. mokyimo problema.

LITUANISTINIO ŠVIETIMO PENKMEČIO PLANAS

Centriniai organai

Kaip minėjau, po Vokietijos laikų centrinių liet. švietimo organų gana ilgai neturėjome. Pirma PLB valdyba, savo kaden-cijos antroje pusėje, sudarė PLB Kultūros tarybą, kurios vienas skyrius turėjo rūpintis ir švietimo reikalais. Šalia to, dabartinė PLB valdyba savo sąs-tate turėjo vieną vicepirminin-ką švietimo reikalams, kuris vėliau suorganizavo savo pirmi-ninkaujamą PLB švietimo va-dybą. Ateičiai toks dualizmas ne-reikalingas. Siūlau švietimo rei-kalus visai išimti iš PLB Kultū-ros tarybos interesų srities.

Statutiniai gerai sudaryta PLB švietimo valdyba dėl daugelio priežasčių savo veiklai nespėjo pakilti nuo žemės. Pirmasis žingsnis šia kryptimi būtų galutinai susitarti, ką veikia PLB šviet. valdyba ir kas lieka atlikti atskirų kraštų švietimo organams. Siūlyčiau palikti PLB šviet. vadybą kaip planavimo, akademi-nių studijų ir koordinavimo įs-taigą, kitus reikalus paliekant kraštų valdyboms. Tuo būdu į PLB šviet. v-bos kompetenciją įeitų: bendrosios švietimo ir auklėjimo politikos nustatymas,

MOVING

SERENAS perkrausto baldus ir kitus daiktus. Ir iš toli miesto leidimai ir pilna aprašas.
2047 W. 67th Place. WA 5-8063

10% — 20% — 30% pigiau mokėti už aprandą nuo ugnies ir automobilio pas
FRANK ZAPOLIS
3208 1/2 West 95th Street
Chicago, Illinois
Tel. GA 4-8654 ir GR 6-4339

**Geriausia dovana
siūsti į
LIETUVĄ
Verlingiausia dovana
DOVANŲ
PAŽYMEJIMAI**

**PILNAI GARANTUOTA
GREITAS PRISTATYMAS**
Tik dovanų pažymėjimai yra vertingiausia dovana ir daug geriau negu siuntiniai. Jūsų giminės tai patvirtina. Tad, kai kita kartą planuosite siūsti siuntinį, jo vietoje siūskite DOVANŲ PAŽYMEJIMĄ, pamatysite kaip laimingi ir patenkinti bus jūsų giminės.
TIK DOVANŲ PAŽYMEJIMAI duoda galimybę Jūsų giminėms pirkti LABAI SPECIALIAI NUMAZINTO MIS KAINOMIS. Jūsų giminės tai patvirtins.
JOKIO PAPILDOMO MOKESČIO nei siuntėjui, nei gavėjui.
Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite per

**INTERTRADE
EXPRESS
CORP.**
125 E. 23rd Street
New York, N. Y. 10010
Prašykite neapmokamo katalogo.
Išgalioti Podarogifts, Inc. atstovai.

niai nepriklauso mūsų temai, tačiau minime jį dėl to, kad kultūrinis ir švietimo gyvenimas jau ir dabar pareikalauja daug lėšų, o ateityje jų reiks dar daugiau. Iki šiol minėjome, kad vis neturime mūsų nei kultūrinio gyvenimo, nei švietimo politikos.

Tą patį galime pasakyti ir apie finansus. Šiuo metu pinigų kultūriniam reikalams organizuo-jama visa eilė institucijų: Lietuvių fondas, Kultūros fondas, Nepriklausomybės fondas, Bendruomenė, įvairūs kiti fondai, mecenatai, didesnių parengimų komitetai ir t.t. Panaši partizaninė veikla yra ir su skirstymu, ko rezultate vieni mūsų kultūrinio gyvenimo sektoriai gauna ne proporcingai daugiau už kitus. Kol neturėsime bendros finansų čių institucijų atstovų bei paski politikos, kol nesurasime visiem

primitinės formulės, pagal kurią pinigų surinkimas ir skirstymas būtų daugiau centralizuotas ir iš anksto planuotas, tol vis jausime stabdį kultūriniam vežime.

Negalime sakyti, kad bandymų mūsų finansus centralizuoti nebūtų buvę. Buvo, deja, nesėkmingų, kaip mažai sėkmingas liko ir paskutinis bandymas įkuriant Jungtinį finansų komitetą. Bet tas nereiškia, kad nebereikia toliau bandyti. Gal reikėtų dar kartą toliau bandyti pagyvinti tą patį Jungtinį finansų komitetą, kiek perorganizuotą? O gal dar geriau būtų įsteigti prie PLB valdybos jungtinį finansų centrą, sudarytą iš esamų finansus organizuojančių institucijų atstovų bei paski jų mecenatų?

**FOTOGRAFAS
ŽAVIOMS NUOTAKOMS**

THE Paul STUDIO
home of MODERN photography

Gowns by Martha
PORTRAITS • CANDIDS
3213 S. Morgan St. YArds 7-5858

Kurkite geresnę ateitį

Išjunkite į CHICAGO TAUPYMO BENROVES Taupytojų Praturtėjimo Planą! Pasirinkite Jums tinkamiausią Mėnesinį Taupytojų Praturtėjimo planą iš žemiau nurodytos lentelės sudarytos pagal dabar taupymo knygelėse mokamus 4% Pradėkite taupyti dabar geresnei savo atečiai.

STAI MĖNESINĖ TAUPYMO LENTELĖ:

MĖNESINĖS SANTAUPOS	MĖNESINĖ TAUPYTOJŲ PRATURTĖJIMO LENTELĖ										
	2 YRS.	4 YRS.	6 YRS.	8 YRS.	10 YRS.	12 YRS.	14 YRS.	16 YRS.	18 YRS.	20 YRS.	
\$10.00	\$252.13	\$524.08	\$833.30	\$1,167.46	\$1,534.51	\$1,937.70	\$2,380.57	\$2,867.04	\$3,401.40	\$3,988.36	
20.00	504.26	1,048.16	1,666.59	2,334.91	3,069.02	3,875.39	4,761.14	5,734.08	6,802.80	7,976.72	
30.00	756.39	1,572.25	2,499.89	3,502.37	4,603.53	5,813.09	7,141.71	8,601.12	10,204.20	11,965.08	
40.00	1,008.53	2,116.33	3,333.18	4,689.82	6,138.04	7,750.78	9,522.28	11,468.16	13,605.60	15,953.43	
50.00	1,260.66	2,645.41	4,166.48	5,837.28	7,672.55	9,688.48	11,902.85	14,335.21	17,007.00	19,941.79	
60.00	1,512.79	3,174.49	4,999.78	7,004.73	9,207.06	11,626.17	14,283.42	17,202.25	20,408.40	23,930.15	
70.00	1,764.92	3,703.58	5,833.07	8,172.19	10,741.57	13,563.87	16,663.99	20,069.29	23,809.80	27,918.51	
80.00	2,017.05	4,232.66	6,666.37	9,339.65	12,276.08	15,501.56	19,044.56	22,936.33	27,211.19	31,906.87	
90.00	2,269.18	4,761.74	7,499.66	10,507.10	13,810.59	17,439.26	21,425.13	25,803.37	30,612.59	35,895.23	
100.00	2,521.32	5,290.82	8,332.96	11,674.56	15,345.09	19,376.95	23,805.70	28,670.41	34,013.99	39,883.59	

TURTAS SIEKIA VIRŠ \$90,000,000.00

JOHN PAKEL, President

5 1/4% Certifikatų sąskaitos
Certifikatai išduodami tūkstantinėmis. Mažiausiai turi būti \$8000. Pelnas mokamas kas šeši mėnesiai.

4 3/4% Ant visų knygelių sąskaitų

STAI NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATARNAVIMAS:

- * Vacation Club
- * College Bonus Savings
- * Home Mortgage Loans
- * Home Improvement Loans
- * Christmas Club
- * Insured Family Savings
- * Notary Public Service
- * Free community rooms for your organiz'n meetings
- * Cash checks and pay all family bills with our spec'l money order checks. No
- * service charge to members
- * Sell & redeem U.S. Bonds
- * Two large free park'g lots
- * Save-by-Mail Kits
- * Travelers Checks
- * Safe Deposit Boxes

Chicago Savings and Loan Assn.
6245 SO. WESTERN AVE. TEL. GR 6-7575

HOURS:

Pirmad. 12:00 P.M. - 8:00 P.M.	Ketvirtad. 9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Antrad. 9:00 A.M. - 4:00 P.M.	Penktad. 9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Trečiad. Uždaryta visa d.	Šeštad. 9:00 A.M. - 12:30 P.M.

KRISTAUS ĮSIKŪNIJIMAS KULTŪROJE

20 vadovaujančių katalikų mintytojų apie gilesnę gyvenimo prasmę

JUOZAS PRUNSKIS

Didžiosios spaudos lentynose viena po kitos pasirodo įvairios antologijos spirginančios, modernaus gyvenimo klausimais. Naujausiu tarpe yra ir kolektyvus veikalas "Contemporary Spirituality", suredaguotas jėzuito Robert W. Gleason (išleido The Macmillan Co., New York, 1968 345 psl., \$6.95). Rašo čia rinktiniai dabarties Prancūzijos, Vokietijos, Anglijos ir Amerikos autoriai, daugiausia jėzuitai. Per teikia jie tradicinius dvasinio gyvenimo principus, bet giliai atsižvelgdami į moderniojo gyvenimo reikalavimus ir, vietomis, rodydami didelį drąsumą keliamose idėjose.

Dezertyravimas nuo pagrindinės misijos

Karl Truhler, S.J. ypač susirūpinęs pastangomis, kad "Kristus įsikūnytų kiekvienoje civilizacijoje ir kultūroje". Kad Baž-

no atstovai galėtų lengvai tikėti, jog toks asmuo yra pakankamai artimame ryšyje su Kristumi, kad jį galėtų kas rytą pakviesti ant savo altoriaus?..

Naujų reformų ir naujų posūkių

Dabartiniai faktai nerodo, kad krikščionybė jau apima ir paveldi visą pasaulį. Ir tai ženklas, kad krikščionims reikia naujų reformų ir naujų posūkių. Modernus žmogus yra daugiau linkęs savo dvasinės energijos ir vidinio maisto darytis moksle ir meno, ir todėl mes turime ieškoti naujų veikimo būdų, kad sudomintume dabarties žmogų, ieškoti, nors tai galėtų neraminti kai kuriuos bažnytinius biurokratus.

Išskėles šiuos rūpesčius, Thomas F. O'Dea iš kitos pusės pasidžiaugia, kad moderni žmonija nėra visai atkritusi nuo antgaminių dalykų. Net ir tarp se-

Br. Murinas

Judesys

giau kaip vien seksualinė būtybė... Kas nepadalintai atsiveria Kristaus meilei, būtinai pasiekia to, kad jo širdis darosi atviresnė ir kitų atžvilgiu".

Taurioji meilė

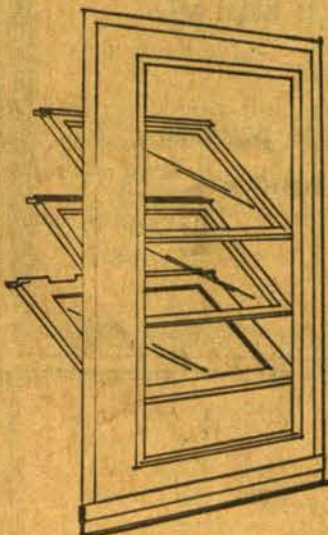
Mintytojas J. McKenzie, S.J. ypač išryškina taurios meilės reikšmę visiems: "Meilė tai dalykas, kuriuo išbandomas tikrasis krikščionis ir pagal kurį įvertinamas, ir jokia kita savybė — nebūna skaidri, jeigu ji neišplaukia iš meilės... Autoriteto pagrindas Naujajame Testamente yra meilė, o ne galia įsakyti ar priversti... Meilės svoris yra daug didesnis kaip autoriteto..."

Teologas J. Navone, S.J. pabrėžia, kaip labai patį žmogų myli Dievas: "Dievas myli visus tvarinius. Jis neturi neapykantos nei vienam, nes be jo meilės net ir blogieji negalėtų egzistuoti... Tikroji nuodėmė ir pasmerkimo tra-gedija yra tame, kad Dievas myli žmogų, kuris nuo jo nusisuka, kuris žino, kad Dievas jį myli, o nebesugeba meile ir tą meilę atsliepti".

Moderniojo žmogaus klystkeliai

Šitaip nuo Kūrėjo nutolusiam žmogui ekonomika darosi gyvenimo filosofija, statistika sudaro jam etikos pagrindus, o žini-nija — galia. Šitoks žmogus gali nukrypti į kraštutinumą, kai jis

VISKAS NAMŲ PAGERINIMUI

LANGAI

DURYS

STOGELIAI

TVOROS —

ĮVAIRIŲ METALŲ RŪŠIŲ IR KAINŲ

KOSTAS BUTKUS

Telef. PR 8-2781

Dr. Aldona Labokienė. Dvasinė pusiausvyra Nuotr. V. Noreikos

nyčia galėtų paveikti kultūrą, ji turi būti ir pati pati jos dalimi... Laikytis nuosaliai nuo dabarties žmonijos ir dabarties kultūros Bažnyčiai būtų dezertyravimas nuo savo pagrindinės misijos, skelbia Thomas F.O'Dea.

Kristaus įsikūnijimas kultūroje įvyksta per kultūriniam gyvenime uoliai dalyvaujančius krikščionis. Jau Tertulijonas rašė: "Kas siela yra kūnui, tas krikščionys yra pasauliui". Deja, ne visada krikščionys, net ir patys dvasininkai, yra pribrendę šiam gyvybiniam uždaviniui. Kaip tas pats autorius tvirtina: "Aš įsikišau, kad katalikų kunigai šiame krašte, palyginus su kitais panašaus išsilavinimo asmenimis (turint mintyje jų išsimokslinimui skirtus metus ir lėšas) turi patį vargingiausią estetinį skonį..."

Formalumas, rutina, institucinė stabmeldybė

Vienas didžiausių priešų Kristaus įsikūnijimo kultūroje yra krikščioniškojo gyvenimo išsekimas, pavirtimas formalumu ir rutina. Vieton įsijautimo į Kristaus tiesas ir persiėmimo jo įkvėpta meile, kartais gali būti tik šaltas ištikimimas organizuotai bažnytinei bendruomenei, kas pagaliau gali virsti net tam tikros rūšies institucine stabmeldybe...

Neleistina lengva ranka atmesti ilgų metų pastangomis pasiektus mokslo, meno laimėjimus, kurie pirmu žvilgsniu atrodytu lyg priešingi mūsų nuomonei. Jeigu toks atvejis įvyktų, iš dvasininko pusės, argi mokslo ar me-

Gilesnė neturto prasmė ir socialinė gerovė

Mums reikia naujų impulsų dvasinės pažangos kelyje. Svarsty-damas gaires, vedančias į tobulęsnį gyvenimą, garsusis teologas Karl Rahner, S.J. duoda ypatingu naujumu pasižymintį straipsnį apie neturtą. Jis pabrėžia, kad katalikybė visiškai nėra pasiryžusi numušti gyvenimo standarto. Priešingai, ji yra už visų ekonominę pažangą ir gerovę. Neturtas tai nėra tik grynas nuosavybės neturėjimas, o ja nesusipanašiojimas ir atvirumas Dievo karalystei. Neturto skelbimas tai nėra Kristaus socialinė programa, o tik pabrėžimas sielos laisvumo ir imlumo dvasiniams lobiams. Ir vienuoliškasis neturtas yra tik didesnis asketizmo užakcentavimas, tačiau, anot Rahnerio, tikrai turtingas vienuolynas negali turėti savo narių neturtėlių...

Celibatas

Šiame veikale rašytojas B. Har-ing paliečia ir celibato klausimą, išryškindamas, kad ir tai turi savo vertę: "Džiaugsmingas dėl dangaus karalystės gyvenimas skaičiuojamas yra galingas iš Dievo išplaukias liudijimas, kad žmogus savo esme yra kai kas dau-

ba, pramogos, automobiliai, draubūžiai. Mirti jam reiškia atsiskirti nuo tų daiktų. Argi ne nuostabu, kad dabar, kai dėl vadina-mo sprogtančiai padidėjusio žmonių priaugimo pasauly žmonių priaugo net trys bilijonai, didžiausias girdimas nusiskundimas yra slepiant vienvė, izoliacija, neįmanomumas bendrauti.

Ska'drios meilės pagrindai

Čia tinka šv. Augustino pers-pėjimas: mes dairomės Dievo danguje, o ne artimame žmoguje. Jeigu Dievas būtų tik aukštumose, paukščiai būtų arčiau Jo. Būdami su kitais žmonėmis, mes esame prie paties Dievo pirštu. Žmogus yra kažkas, kam yra paslaptingosios Apvaizdos skirtas specialus planas, žinomas tik Dievui. Jis neatėjo į pasaulį tik pripuolamai. Atmesti ir ignoruoti tą žmogų, tai atmesti tą, apie kurį Dievas mąsto ir kurį myli; tai būtų noras atmesti progą arčiau pažinti Dievo meilę ir mintis, specialiai mums apreiškėtas tvėrimo veiksmu. Štai kokie stiprūs yra religiniai pagrindai mylėti žmogų.

Dialogas su Dievu

Tas pats jėzuitas J. Navonne mus skatina daugiau maldoje susitelkti, atveriant mūsų mintis ir širdis dialogui su Dievu, kurį mes galime atpažinti miliarduose tvarinių paveikslų. Iš čia ir žmogaus dvejo pasiskaidymas: 1) kontempliacija — gilinimas ryšio su Dievybe ir 2) akcija — darbuotė su žmonėmis. Šitokių aktyvumu, kaip vaizdžiai išsireiškia domininkonas Albert Ple,

HIGH RATES

4.75%

per annum
on regular savings

5.25%

per annum
on investment bonus

Savings Insured to \$15,000.00

BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4071 Archer Avenue, Chicago, Illinois 60632

Automobilio nelaimės atveju skambinkite
(In case of accident, call)

COUNTRY AUTO REBUILDERS

GR 6-7777

24 hour towing service

Karoserijos taisymas, stabdžiai, motorai, tepimas ir smulkūs pataisymai

FRONT WHEEL ALIGNMENT — WHEEL BALANCING
BODY AND FENDER WORK
PAINTING, MECHANICAL REPAIR

2423 W. 59th St., Chicago, Ill., 60629

Savininkas — MIKAS ČESAS

KALĖDINĖS DOVANOS

pasieks greičiausiai Jūsų artimuosius

LIETUVOJE,

jei siųsite jas per

CENTRAL PARCEL SERVICE, Inc.

220 South State St., Tel. WA 2-9354

arba

2618 West 63rd St., Tel. WA 5-2466

Mūsų turimas ypatingai gausus pasirinkimas įvairiausių prekių ir mūsų patarimai padės tikrai vertingų siuntinių sudarymą.

Per mus galite užsakyti visus anksčiau skelbtus sovietų maisto produktus bei pramonės gaminius, išskyrus automobilius ir šaldytuvus.

Mes mielai priimame ir išsiunčiame siuntinius, sudarytus iš siuntėjų nuosavų daiktų bei maisto produktų.

Reikalaukite naujus katalogus bei muitų sąrašus. Garantuotą siuntinių pristatymą atliekame jau virš 21 metų.

O jeigu norite aplankyti Lietuvoje savo gimnaisčius, tai mūsų skyrius.

— GORDON TRAVEL SERVICE, INC., —
sutvarkys Jums kelionės reikalus be jokių rūpesčių

SIUNTINIAI I LIETUVĄ

COSMOS EXPRESS

MARQUETTE GIFT PARCEL SERV.
2608 69th St. Tel. WA 5-2787
2501 69th St. Tel. WA 5-2737
3333 So. Halsted St. Tel. 254-3320

Lietuvių bendrovė turinti teise siuntinius siųsti savo vardu iš Chicago tiesiai į Lietuvą.
Didelis pasirinkimas įvairių me-
džiagų, ital. lietpalėjų ir kitų prekių.
Pirmamasi doleriniai dovanų užsakymai.
E. ir V. Zukauskai

LEO'S SINCLAIR SERVICE

LEONAS FRANKUS

Stabdžiai, Sankabos, Transmisijos,
Tune-up ir Motorų Remontas

5759 So. Western Ave.

Kampas 58th Street

Telefonas: I' Prospect 8-9533

SIUNTINIAI I LIETUVĄ

ir kitus kraštus

VEDZINSKAS, 1065 Archer Av.
Chicago, Ill. 60632. Tel. VA 7-5080

MOVING

I NAUJOKAITIS

Apdraustas perkraustymas
ilgų metų patyrimas
WA 5-9209 Chicago, Illinois

APDRAUDŲ AGENTŲRA

Namų, gyvybės,
automobilių,
sveikatos, bu-
nų.
Patogios išsi-
mokėjimo sąly-
gos.

J. BACEVICIUS

6455 S. Kedzie Ave., PR 8-2233

BANGA

TV, Radio, Stereo, Air-Conditioners

Pardavimas ir taisymas

2649 W. 63rd St., Tel. — 434-0421

P. Rudėnas K. Simulis

Kas tik turi gerą skonį,

viską perka pas Lieponį!

LIETUVŲ PREKYBOS NAMAI

FURNITURE CENTER, INC.

MARQUETTE PK., 6211 S. Western, PR 8-5875

Vedėjas — J. LIEPONIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30 val. Kitom dienom nuo 9 val iki 6 val. vakaro

SEKMADIENIAIS ATDARA NUO 12 IKI 5 POPIET.

SKIP'S Self Service
LIQUOR STORE

5515 S. DAMEN AVE. ALL PHONES WA 5-8202

SEPTEMBER - RUGSEJO 19, 20 ir 21 D. D.

DUJARDIN V.S.O.P. IMPORTED

GERMAN BRANDY 84 proof

Fifth \$5.49

CUSENIER THREE STAR

IMPORTED COGNAC

Fifth \$3.98

SEMPE — 10 Year Old Imported

ARMAGNAC

Fifth \$4.98

GRAIN ALCOHOL 190 Proof U.S.P.

Fifth \$4.98

STOCK IMPORTED

Dry or Sweet VERMOUTH

30 Oz. Bottle \$1.69

JACQUIN'S FORBIDDEN FRUIT

LIQUEUR

Fifth \$5.29

ASSORTED 1966 and 1967 Imported

GERMAN WINES

Fifth \$1.09

SKAIDRIOJI 80 Proof VODKA

Fifth \$2.98

GLEN - MAVIS Imported Blended Scotch

WHISKY

Fifth \$2.98

TUBORG IMPORTED DENMARK BEER

Case of 24—12 oz. T. A. Bottles Case \$6.49

Kultūrinė Kronika

• **Literatūros vakarų**, kurių rengia JAV lietuvių bendruomenės Chicago apygardos valdyba, yra gražūs susidomėjimas. Laukiama keturių didžiųjų mūsų literatūros kūrėjų: Pulgio Andriūšio, Bernardo Brazdžionio, Antano Gustaičio ir Stasio Santvaro. Dar pirmą kartą šis mūsų pirmaujančių rašytojų sąrašas pasirodys Chicagoje. Visiškai naujas veidas Chicago scenoje bus iš Australijos atvykęs humoristas, rašytojas Pulgis Andriūšis. Literatūros vakaras įvyks rugs. 29 d. 3 v.p.p. Marijos Aukšt. mokyklos auditorijoje. Programa praveda aktorė Eglė Vilutienė.

• **Dailininkų Jokūbo Dagio**, Juozo Pautieniaus ir Stasės Smalinskienės kūrinių paroda šiandien, rugsėjo 21 d., 4 val. atidaro Balzeko Lietuvių kultūros muziejus. Skulptorius, tapytojas ir meno mokytojas Jokūbas Dagys yra baigęs Kauno Meno mokyklą. Jo kūrinių buvo išstatyti parodose: Vokietijoje, Anglijoje, JAV-se, Kanadoje. Pirmą Kanadoje buvo išleistas jo kūrybos albumas. Kai kurios jo religinės skulptūros puošia bažnyčias. Eilė meno muziejų taip pat yra įsigiję jo darbus.

Juozas Pautienius, baigęs Kauno Meno mokyklą, per eilę metų daugiausiai reikškes kaip spaudos bendradarbis, bet išvilioje uoliai atsidėjo meno kūrybai, pradėjo daugiau garsėdamas savo gamdimo technika, vėliau pereidamas į platesnius užmojus. Dalyvavo daugelyje parodų, laimėdamas eilę premijų.

Stasė Vaitiekaitė Smalinskienė, detroitietė, meną yra studijavusi Detrote ir pas J. Pautienį. Dalyvavusi įvairiose parodose JAV-se ir Kanadoje. Detrote Meno draugijos narė.

• **Apie skirtingą kultūros paminklų apsaugos įstatymo taikymą** Maskvos cerkvė ir Vilniaus bažnyčios Eltos — Pressedienst straipsnį Vokietijoje perspausdino "Freie-Press Korrespondenz". Straipsnis paremtas "Aiduse" paskelbtais duomenimis.

• **Lituanistinės mokyklos** antram skyriui vadovėlis "Rūtelė", paruostas G.Cesienės, baigiamas spausdinti Morkūno spaustuveje, Chicagoje. Beveik kiekviename puslapyje iliustracija, sukurta dli. Z. Sodeikienės.

• **A. a. dr. K. Drangelio** monografija spausdinama Morkūno spaustuveje, Chicagoje.

• **"Lituanus"** naujas numeris jau išėjo. Paskutiniu laikotarpiu perorganizuota šio žurnalo redakcija. Stengiamasi išleisti užsilikusius numerius ir jau net du sekantieji numeriai atiduoti į spaudą.

• **Jau spausdinama nauji numeriai** "Technikos Žodžio", "Mūsų Vyčio", "Akiračių" Nr. 3, o "Metmenų" Nr. 16 jau spausdintas ir atiduotas į rėšyklą. Spaudos darbą atlieka Morkūno spaustuve.

• **Vytautas Bičiūnas**, talentingas dailininkas, rašytojas, teatralas, pedagogas, ši rudenį būtų sulaukęs 75 m. amžiaus, jeigu ne būtų buvęs okupantų bolševikų išvežtas į Rusijos gilumą, kur mirė 1945 m. lapkr. 18 d.

• **Dešimt metų nuo Antaninos Gustaitytės** Salėnienės mirties sueina rugs. 23 d. Velionė buvo rašytoja, pedagogė, visuomenininkė. Atstovavo lietuviams intelektualams tarptautiniuose kongresuose. Parašė romanus: "Laiko laiptais", "Vingiai", "Juozukas", "Voras".

• **Juozas Audėnas** rugs. 25 d. sulauks 70 metų amžiaus. Kaip partizanas yra dalyvavęs Lietuvos nepriklausomybės kovose. Baigęs mokytojų seminariją, Kauno universitete išėjo ekonomikos studijas. 1939-1940 m. buvo žemės ūkio ministeris, 1942-1944 m. buvo Lietūkio adm. skyr. viršininkas. Tuo pat laikotarpiu Profesinių sąjungų institute buvo prekybos ir kooperacijos skyriaus vedėjas ir ekonomikos dėstytojas. Nuo 1950 m. Lietuvos ūkio atstatymo komisijos pirm.

ir jos spausdinamų darbų redaktorius. Lietuvos Laisvės komiteto narys, Vliko narys, daugelio žurnalių ir laikraščių bendradarbis, Eltos redaktorius.

• **Arch. Stasys Kudokas** rugs. 29 d. sulauks 70 m. amžiaus. Inžinerijos studijas ėjo Petrapilyje. Kaip partizanas dalyvavo nepriklausomybės kovose. Baigęs Meno mokyklą Kaune, architektūros studijas išėjo Romos Karališkoje aukšt. arch. mokykloje, 1930 m. gaudamas daktaro laipsnį. Tais pat metais Milane išlaikė tarptautinius valstybinius architektūros egzaminus. Buvo Kauno savivaldybės architektas. 1938-1944 m. dėstė Vytauto Didžiojo universitete, buvo architektūros katedros vedėjas. Jo projektais Lietuvoje pastatyta apie 140 pastatų, jų tarpe Karininkų Ramovė, Paežerių ir Pilviškių bažnyčios. Išvilioje dėstė architektūrą Kirchheim — Teck technikos mokykloje. Pastatė Nepalaujamą Pagalbos D. Motinos bažnyčią Clevelande, sukūrė planus tėvų marijonų vedamos parapijos Toronte bažnyčiai, salei, vienuolynui. Paruošė projektą Visų Šventųjų par. bažnyčiai Chicagoje.

• **Buv. Tiškevičių dvaro rūmuose** Palangoje, iškrausčius iš jų dailininkus, įkurdintas liaudies meno muziejus. Ekspozitai išdėstyti II aukšto salėse. Pirmajame aukšte jau iš seniau veikia vienintelis Lietuvoje ir visoje Sovietų Sąjungoje gintaro muziejus, kurio ekspozitų pagrindas yra Tiškevičių gintaro kolekcija. Esą numatoma gintaro muziejų išplėsti.

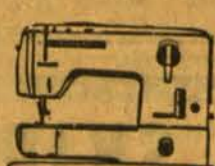
• **Petras Balčius**, dailininkas — metalistas, garsėja okupuotoje Lietuvoje. Spauda pažymi, kad dail. Balčius sumaniai ieškąs metalo ir gintaro meninio santykio; ypač tai esą jaučiama jo gamintuose papuošaluose. Nau-

jų spausdinamų darbų redaktorius. Lietuvos Laisvės komiteto narys, Vliko narys, daugelio žurnalių ir laikraščių bendradarbis, Eltos redaktorius.

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines —
Checkwriters
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virs 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

SIUVIMO Mašinos

* ELNA
* BERNINA
* NECCHI
* VIKING
* PFAFF
* SINGER

šveicariškos, vokiškos, itališkos,
japoniškos ir kitų firmų.

Taisome, parduodame ir nuomojame priemonėmis kainomis ir sąlygomis. Darbas greitas ir sąžiningas. Turime dalis, pritaikome pagal skonį kabinėtus. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiesčiuose.

B. & B. DISTRIBUTING CO.
4081 So. Archer Avenue
(Archer ir California)
Chicago, Ill. 60632, Tel. 927-4702
Ved. Arvydas M. Dikinis

Sesuo M. Jurgita (Maryta Saulaitytė), naujos eilėraščių knygos "Kai mes nuylame" autorė, darbavosi šią vasarą Dainavoje. Nuotrauka G. Kijausko, S.J.

dodamas gintarą, papuošalus kurių pilname jų grožyje. Metalas esąs tik pagalbininkas, gintaro grožio paryškintojas. Minimai ir jo geresni darbai: Zvaigždutė, Šuo, Puntukas, Žemaitija, Mergaitė su gintaru ir kt. Dailininkas vaisingai dirbąs ir metalo plastikos darbe.

• **Studiją apie lietuvių vitražus** paruošė S. Budrys. 48 psl. teksto su iliustracijomis. Knyga išleista ok. Lietuvoje.

• **Vytautas Sirijos Gira** paruošė naują romaną "Voratininkai draikės be vėjo". Išleistas ok. Lietuvoje, 306 psl.

• **Lietuvių kalbos istorinė gramatika**, paruosta lituanisto A. Kazlauskio, išleista Vilniuje. Apima kirčiavimą, daiktavardžius ir veiksmavardžius. Tai stambokas 414 psl. veikalas.

• **Iliustruota Lietuvos Istorija**. Baigiama rinkti ir klasifikuoti medžiaga Lietuvos istorijos knygai, kurią sudarys vien tik i-

liustracijos su mažais paaiškinimais tekstais. Iliustracijos surinktos iš senų šaltinių, taip pat panaudojama naujoji medžiaga, pa-
vyzd. istorinėmis temomis paveikslai, sukurti nepriklausomos Lietuvos laikais. Šalia Lietuvos istoriją liečiančių paveikslų bus taip pat ir pasaulinės istorijos paveikslai, kad galima būtų palyginti kas tuo metu vyko Lietuvoje ir kituose kraštuose. Knyga pirmoje eilėje skiriama jaunimui kaip pagalbinė mokslo priemonė geresniam Lietuvos istorijos pažinimui. Knyga ruošia ir leidžia Vladas Vijeikis.

• **Dr. Aleksandras Berkis**, dėstęs istoriją Longwood kolegijoje Farmville, Va., išspausdino laiką žurnale "The Defender", rugsėjo mėn. numerį. Laiške primena, kad dabar, kai buvusios kolonijos Azijoje ir Afrikoje susilaukė nepriklausomybės, Europa tapo didžiausiu kolonialiniu kontinentu, kur viešpatuoja Sovietų

priespauda. Primeną kongrese priimtą rezoliuciją Lietuvos, Latvijos, Estijos laisvės klausimu ir stebisi, kad Amerika nepanaudoja progų tarptautiniame forume kelti šių kraštų laisvės reikalą, vis dar neišleidžia Baltijos kraštų nepriklausomybės atkūrimo 50 m. sukakčiai paminėti pašto ženklų, nors tam palankūs kongresas ir JAV gyventojai.

• **Antanas Saulaitis, S.J.**, parengė, o Lietuvos skautų brolija išleido knygą "Stovyklų vakarai". Tai gana stambokas įvairių stovyklinių pramogų rinkinys. Jaunimo vadovai, ne tik skautai, galės čia sau rasti medžiagos, kaip pajavinti stovyklų vakarus. Apstu nurodymų, kaip rengti ir pravesti lauzus. Knyga iliustruota paaiškinamais piešiniais. Kaina \$2.00.

TV REPAIRS

Many times we can tell what's wrong with a TV by the symptoms. Call us giving type of set and age and we will give you an idea of what's wrong and an approx. price. Guaranteed.

ARJAY ELECTRONICS
TEL. — 586-0011 (18 years exper.)

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

Rankomis išpauštų paveikslų rėmai. Pritaikinti paveikslams skelbimų rėmai ir metalu aplieti rėmai.

2400 S. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginiai 7-7258 59

Norėdami geriau aptarnauti mūsų gausius klientus, perėmėme dar vieną restoraną Oak Lawn mieste. Galite būti užtikrinti, kad turėsite skanius valgius, skubų patarnavimą, kaip ir mūsų pirmame restorane. Kviečiame ir lauksime jūsų atsilankant.

Kilty's Restaurant

4545 West 95th Street, Oak Lawn, Illinois

(2 blok. į rytus nuo Cicero Avenue)

Telef. — GARDEN 4-5800

lauki atmosfera — skanūs valgiai — skubus patarnavimas

VESTUVĖMS IR BANKETAMS YRA PRIVATOS KAMBARIAI
NUO 10 IKI 800 ASMENŲ.

Atdara kasdien nuo 8:30 val. ryto. Sekmad. ir šventad. nuo 1:00 val. popiet.

STEVE GIANAKAS, Artesian restorano įsteigėjas kviečia visus lietuvius dabar lankyti KILTY'S restoraną, kol bus atstatytas ARTESIAN restoranas. Atstatymo darbai jau pradėti ir tikisi atidaryti rpgsėjo mėnesyje.

St. Gianakas dėkoja visiems lankytojams, kurie pareiškė užuojautą dėl ištikusios nelaimės — gaisro, Artesian restorane.

PLANINGAS TAUPYMAS

MOKA GERUS DIVIDENDUS.
PRADĖK TAUPYTI ŠIANDIEN!

5%

Mokamas už vieno metų taupymo laktus nuo išdavimo datos (\$5,000.00 ar daugiau, įdedant po \$500.00)

4 3/4% Metinis dividendas mokamas už indėlius taupymo knygutėse.

5 1/4%

Mokamas už vieno metų taupymo laktus nuo išdavimo datos (\$10,000.00 ar daugiau, įdedant po \$1,000.00)

DEL INFORMACIJŲ KREIPKITES

MUTUAL Federal SAVINGS

2212 W. CERMAK RD., CHICAGO, ILL. 60608, Tel. VI 7-7747

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4:
Thursday 9 to 8: Saturday 9 to 1; Wednesday closed.

JOHN J. KAZANAUSKAS, President

PARKING LOT — ADJOINING OUR OFFICE BUILDING

MOVING

perkrausto baldus ir arbi ir toli

A. BENIULIS

Chicago, Ill. 60629, Tel. RE 7-7083

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS
IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad. ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street

Chicago, Illinois 60629

Telef. PROspect 6-8998

DULKIŲ SIURBLIŲ TAISYMAS.

Valome,
ištepame,
suderiname,
Pakeičiame
(hoses) —
Tarnas.

Parduodame ir taisome visų gamybų dulkių siurblius ir turime dalis maišelius ir visus prijungimus (dalis) visų gamybų siurbliams — Electrolux, Hoover, Eureka, Kirby ir Royal bei kitų.

B. & B. DISTRIBUTING CO.
4081 So. Archer Avenue
(Archer ir California)
Chicago, Ill. 60632, Tel. 927-4702
Ved. Arvydas M. Dikinis

Platinkite "Draugą".

Mūsų erdviose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų modernių baldų, elektros krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.

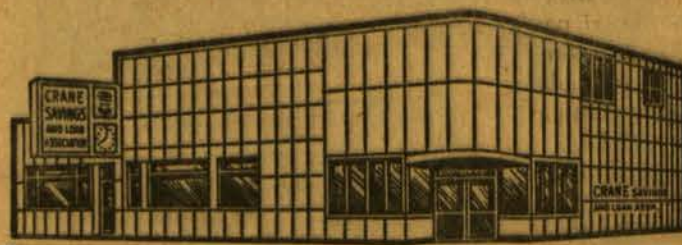
LITUVIŲ STAIGA

ROOSEVELT FURNITURE CO.

F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS

2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmad. ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad, trečiad. ir šeštad. nuo 9 iki 6 val. sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. B. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th St. Tel. LAfayette 3-1083

PLENTY OF FREE PARKING SPACE

4 3/4%

Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.

PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D. Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta

• vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
• portretūra
• meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

Tel. — HY 7-4677

422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

Mes mokame **5 1/4%** ant visų taupymo sertifikatų per annum

MINIMUM SUMA \$5,000.00

MIDLAND SAVINGS

4040 Archer Ave.
Chicago, Ill. 60632
Telephone CL 4-4470
FRANK ZOGAS
President

NAIKINAMI VILNIAUS POŽEMIAI

Gera Vilniaus senamiesčio dalis yra požemiai. Vienaaukščiai ar dviaukščiai, su įvairiomis angomis bei išraištomis ar be jų. Visos miesto pily, sargybiniai ir reigimai, bažnyčios, didesnieji rūmai ir kiti pastatai turi savo požemius. Iš jų visų ypač pažymėtini Bokšto kalno, Vilniaus katedros, Dominikonų bažnyčios ir kt. požemiai. Galima sakyti, kad gera senojo Vilniaus dalis yra po žeme. Čia tebėra užkomservuota ir slepiama daugybė miesto istorijos bruožų. Jeigu požeminius Vilnius būtų moksliskai iširtas, nemaža istorinių faktų gautų naują interpretaciją.

Iki II pasaulinio karo požemių tyrinėjimo srityje beveik nieko nepadarėta. Ir pokario metais ne daug kas padaryta, tačiau daug kas atverta ir ... sugadinta ar bandoma gadinti. Kai kurie požeminiai senovės paminklai taip žalojami, kad net pati sovietinė spūda (KJT 1968.IX.4) šaukia si pagalbos.

Vilniečių dėmesio centre buvo ir yra Bokšto gatvės bei kalno požemiuose esančios barbakanos. Tai senosios Vilniaus tvirtovės liekana: apvalus bokštas su šaudymo angomis, įruoštas miesto apsaugai. Jis pažymėtas XVII a. vidurio Vilniaus miesto plane. Žinia, kad jo amžius žymiai senesnis. Sovietinės okupacijos metais pradėtas šio bokšto tyrinėjimas, atlikti kai kurie apvalymo darbai, atkastį įrengimai. Ir ... apsispręsta šį istorinį paminklą paversti ne muziejumi, bet firmine "Tauro" alaus bravoro aline. Tačiau ir a linė nebuvo įruošta: šaudymo angos paliktos atviros, įėjimai laisvi visiems. Būriai paauglių ir vaikų rausiasi barbakane ir jo aplinkoje, nišose, šaudymo angose. Jie ieško "pinigų". Mat prieš kurį laiką buvo spaudoje paskelbta žinia, kad barbakano aplinkumoje rasta auksinių monetų. Po žiemos šalčių ir pavasa-

rio polaidžio ėmė trūkinėti barbakano skliautai, nišos. Kai kurie statybos akmenys ir plytos vos kabo ir bet kuriuo metu gali ant žiūrovo galyos nukristi. Anksčiau čia buvo daržovių sandėlis, kurį prižiūrėdavo sargas, dabar nebėra nei sandėlio, nei sargo.

Dar blogiau su Dominikonų bažnyčios požemiais. Kaip žinia, š. bažnyčia toje vietoje yra penktąjį šimtmetį, bet požemiai išliko ne patys. Pirmoji bažnyčia čia atsirado jau XIV amžiuje paskutinis (barokinis) pastatas iš XV III amžiaus. Amžių būvyje bažnyčios rūsiuose (manoma, kad jie yra dviaukščiai), buvo laidojami vienuoliai, turtingesnieji miestelėnai ir šiaip jau mirusieji. Yra duomenų, kad 1655 m. in vazijos metu rusai nukankino ir šuo.e rūsiuose gyvus ar negyvus palaidojo daugybę vilniečių. Ir vėliau čia buvo laidojamos karo, maro ir kitų epideminių ligų aukos. Didžiuliai labirintai slepia savyje labai daug tvarkingų ir netvarkingų laidojimų. Pokario metais Dominikonų bažnyčios požemiai buvo bandomi tvarkyti. Juos ėmė tyrinėti istorikai, archeologai, kraštotyrininkai, me dikai. Dirbo eilė profesorių su studentais. Darbai tęsėsi visus metus. Po to darbai buvo paskelbti vilniečiams, pranešant mokslinių tyrimų rezultatus. Pažadėta paruošti ir išleisti plačią požemių monografiją. Re kėjo požemius paruošti lankytojams. Tačiau to, per bolševikams įgimta netvarka, nebuvo padaryta. Požemiai pavesti turizmo įstaigai, kuri čia beatodairiškai ėmė leisti gausius lankytojus.

Pažymėtina, kad sausas ir pastovus požemių oras daugybę lavyonų buvo užkonservavęs ir pavertęs mumijomis. Dabar, atidarant langus, angas, tūkstančiams žmonių lankantis, tokios mumijos pradėjo byrėti ir irti. Praktiskajai tūkstančiai eksponatų buvo

Sv. Kazimiero koplyčia Vilniuje

sunaikinta. Tiesa, ekskursantų banga buvo nutraukta, bet su naikinti paminkliniai laidojimai nebebus įmanoma atstatyti. Niekas negirdėti ir apie planuotą požemių monografiją (neišpirktų vekselių yra ne tik pas mus, bet ir pačioje "planavimo tėvynėje")

Ir kiti Vilniaus miesto požeminiai paminklai negeria tvarkomi. Bet ką apie tai daug kalbėti, jei ant miesto paviršiaus stovintieji paminklai - didžiausios architektūrinės vertės turinčios bažnyčios - paliktos likimo, lietaus, sniego ir neramių bei nekul tūringų vaikėzų valiai. Tiesa, po žemių amžius ilgus - keli šimtai metų. Ligi šiol laikas neįstengė jų sugriauti. Bet ar dabar nesunaikins jų okupantas?

O kad kultūros paminklams gresia rimtas pavojus, matyti iš rugsėjo 8 d. "Tiesoje" paskelbto atsisakymo antraštė "Pagalba ar skriauda", kurį pasirašė trylika okupuotos Lietuvos architektų, istorikų, meno istorikų ir archeologų: St. Abramauskas, J. Baršauskas, R. Batūra, Vl. Drėma, Br. Krūminis, J. Maceika, Alg. Mačiulis, V. Merkys, J. Minkevičius, St. Pin-

kus, K. Sešgelgis ir A. Tautavičius. Šie mokslininkai, naudo-

damiesi valdžios suteikta kuklia "savikritikos" teise, kritikuoja alinės barbakane įrengimo projektą ir nurodo, kad tai būtų istorinio paminklo žalojimas bei "nedovanotina klaida".

b. k.

DIREKTYVOS FILMŲ REIKALŲ

Italijos vyskupai specialiu raštu atkreipė visuomenės dėmesį į moralinius pavojus, kuriuos sudaro filmai, vaizduojantieji prevartų veiksmus bei atstovaujantieji materialistines ir hedonistines pažiūras į meilę ir moterystę.

SUDEGĘ 500 SKELETŲ

Gaisras Casertos mieste, Italijoje, sunaikino apie 500 skeletų,

VALOME KILIMUS IR BALDUS

Plauname ir vaškuojame visų rūšių grindis

J. BUBNYS — Tel. RE 7-5168

DEKORAVIMAS IS VIDAUS IR IS LAUKO

Kilimai ir apmušti baldai valomi

J. RUDIS — Tel. CLIFFside 4-1050

Kuriam galui mokėti daugiau?

PIRKDAMI NAUJUS AR VARTOTUS AUTOMOBILIUS SUTAUPYSITE NUO \$500 IKI \$1.000

PLYMOUTH * VALIANT

BALZEKAS MOTOR SALES, INC.

4030 Archer. VI 7-1515

"U WILL LIKE US"

CHRYSLER * IMPERIAL

Heating Contractor

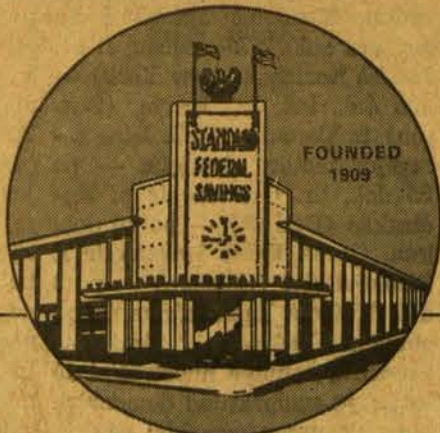
Įrengiu naujus ir perstatau senus visų rūšių namų apšildymo pečius ir air conditioning į naujus ir senus namus. Stogų rėms (gutters), vandens šildymo boilerius. Turin leidimus dirbti mieste ir užmiestyje. Darbas atliekamas greitai ir sąžiningai. Apskačiavimai nemokami.

DOMAS ŽUKAUSKAS
HEATING & SHEET METAL
4444 S. Western, Chicago 9, ILL.
Telefonas VI 7-4447

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET Telef. — CA 5-7252

DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS. SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

Now... QUARTERLY DIVIDENDS from the people who care about your savings welfare

5 1/4%

SIX MONTH CERTIFICATE ACCOUNTS in amounts of \$10,000 or larger in multiples of \$1,000

4 3/4%

PASSBOOK ACCOUNTS add or withdraw any amount any time; variety of savings plans

CURRENT RATES—PAYABLE AND COMPOUNDED QUARTERLY. If dividends are compounded for one year, effective rates are 5.36% on Certificate Accounts and 4.83% on Passbook Accounts. INSURED SAFETY TO \$15,000 BY FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION

STANDARD FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

Archer at Sacramento • Chicago 60632 • VI 7-1140

HOURS: Mon., Thurs. 9 a.m.-5 p.m.; Tues., Fri. 9 a.m.-4 p.m.; Sat. 9 a.m.-12 noon • Wed.—no business transacted

ASSETS OVER \$130,000,000.00 RESERVES OVER \$11,000,000.00 (more than twice legal requirements)

One of Chicago's largest savings and home financing institutions

DRAUGAS, šeštadienis, 1968 m. rugsėjo mėn. 21 d.

7

kurie buvo išlikę iš aštuoniolik- prie dar pavojingesnių narkotiku tame šimtmetyje bažnyčios rūsyje palaidotų žmonių. Ugniagesiai su gaisru kovojo 2 val., kol ugnį sukontroliavo.

BRANGSTA SPAUDOS POPIERIUS

MARIHUANA VEDA I KITUS NARKOTIKUS International Paper bendrovė savo klientams pranešė, kad nuo New Yorko mieste pravestos Naujų Metų popieriaus kaina studijos parodė, kad apie 40 procentų tų jaunuolių, kurie naudo Ir kitos b-vės ruošiasi popieja marihuana, vėliau pereina riauš kaina kelti.

MAZEIKA & EVANS FUNERAL HOME

THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

PETKUS TĖVAS IR SŪNUS MARQUETTE FUNERAL HOME

THREE MODERNIOS KOPLYČIOS

2533 West 71st Street Tel. GR 6-2345-6
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

EUDEIKIS LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

Trys Moderniškos Koplyčios:

4605 - 07 South Hermitage Avenue Telefonas — YArds 7 - 1741 - 2
4330 - 34 South California Avenue Telefonai: LA 3 - 0440 ir LA 3 - 9852

GUŽAUSKŲ BEVERLY HILLS GELINYČIA

Geriausios gelės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų papuošimų.

2443 West 63rd St., Chicago, Ill. Telef. PROspect 8-0833 — PROspect 8-0834

PIRKITE DABAR TIESIOG MUO MR. NELSON SAVININKO

SAINT CASIMIR MONUMENT CO.

3911 West 111th Street

Didžiausias Paminklams Tiesiog Pasirinkimas Visame Mieste

Telef. — CEDarcrest 3 - 6335

Vienas blokas nuo kapinių

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

LACKAWICZ IR SŪNUS
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-6672

PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

LEONARDAS F. BUKAUSKAS
10821 S. MICHIGAN AVE. Tel. COMmodore 4-2228

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138 - 1139

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th Ave., CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003

LAWN FUNERAL HOME Sigmund J. Sutkus
7909 STATE RD., OAKLAWN, ILL. Tel. 636-2320

DĖMESIO!

DOVANŲ SIUNTĖJAMS I LIETUVĄ ir kitas U.S.S.R. dalis

Mes džiaugiamės galėdami pranešti, kad sparčiai padidėjus klientų skaičiui ir veiklai mums pasisekė pasiekti tokių pagerinimų:

1. Pagreitinti užsakyto dovanų pristatymą.
2. Suprasinti Vnesposyltorg'o užsakymų vykdymo procedūras.
3. Padidinti Vnesposyltorg'o krautuvų ir sandėlių skaičių visoje U.S.S.R.
4. Padidinti visokių prekių pasirinkimą — drabužių, medžiagų, avalynės ir t.t.
5. Sudaryti naują sistemą patvirtinimui, kad užsakymai įvykdyti. Pasek pavyzdžių tūkstančių mūsų klientų, kurie patyrė, kad dovana per

PODAROGIFTS, INC.

yra geriau negu:

- A. Siuntinio siuntimas iš čia (jokio mūto užsakymams per Podarogifts);
- B. Money order arba banko perlaida (negalioja Specialiose Vnesposyltorg'o krautuvėse);
- C. Jokio kitų primokėjimų (Vnesposyltorg' moka mums komisiją).

Aplankykite mūsų Parodinę Salę New Yorke.

Siųskite savo užsakymus ar klausymus į

PODAROGIFTS, Inc.

(Vienintelis Dovanų atstovas JAV-se)

220 Park Ave. South (corner 18th Street)
New York, N. Y. 10003
Tel. 212 - 228-9547

arba į prie jo prisijungusias firmas:

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.
45 West 45th Street, New York, N. Y. 10036
Tel.: 212 CI 5-7905

arba į bet kurį jų skyrių

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
1776 Broadway, New York, N. Y. 10019
Tel.: 212 581-6590; 212 581-7729

arba į bet kurį jų skyrių

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.
716 Walnut Street, Philadelphia, Pa. 19106
Tel.: 215 WA 5-3455

arba į bet kurį jų skyrių

AKADEMINĖS PROŠVAISTĖS

Leidžia šiaurės Amerikos Lietuvių Studentų Sąjunga

Redaguoja L.S.S. Centro valdyba. Rankraščius siųsti šiuo adresu: "Akademinės Prošvaistės", 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629 "Akademinės Prošvaistės" išleita kiekvieno mėnesio trečiąjį šeštadienį.

Ideologinės organizacijos vaidmuo dabarties pasaulyje

AUGUSTINAS IDZELIS

Nors šio straipsnio rankraštis paruoštas žymiai anksčiau, jis nėra praradęs įdomumo. Jame keliami klausimai tebėra aktualūs. Straipsnį talpiname dėl jo įdėtinio gyvumo ir provokatyvumo.

Akad. Prošv. redakcija

Žiūrint į lietuvių akademinę organizacijų veiklą, gali susidaryti įspūdis, kad skirtumai tarp jų pamažu nyksta. Galima atkreipti dėmesį į faktą, kad studentai, atstovaudami visas akademines organizacijas, dirba kartu, dažnai palikę nuosavyje savasias organizacijas. Studentus jungia bendras noras išlikti ir tęsti lietuviškos kultūros gyvybę išeičioje. Tačiau klausimas vis tiek kyla, ar skirtumai tarp akademinę organizacijų pranyko. Aš manau, kad atsakymas yra: ne. Pagrindinį skirtumą sudaro faktas, kad tik viena akademine organizacija, būtent Studentų Ateitininkų Sąjunga, yra ideologinė organizacija. Ateitininkų ideologija susidaro iš dviejų būdingų elementų: idėjinės sistemos, kuri jungia asmenis su panašiomis pasaulėžiūromis, ir organizacinės struktūros bei metodikos, kurių dėka idėjos yra pritaikomos ir įgyvendinamos konkrečiose gyvenimo aplinkybėse.

Paskutiniu metu eilė sociologų, kultūros filosofų ir politikos mokslų atstovų aiškina, kad dabartiniame komplikuotame industriniame gyvenime, ideologijos darosi anachronizmai. Lietuvių tarpe šita pažiūra yra atstovaujama Vytauto Kavolio.* Kavolio iškeltos mintys liečia ateitininkų organizacijos teorinius pamatus. Manau, kad reikia visų pirma pažiūrėti į Kavolio pagrindines mintis ir pasvarstyti kaip jos liečia ateitininkus.

Pirmame straipsnyje, Kavolis pristato savo tezę prielaidą — mes dabar gyvename ideologijų išsekimo amžiuje:

"Sociologai jau antras dešimtmetis kalba, Daniel Bell žodžiu, apie "ideologijų galą". Vakarų pasaulyje ir, paskutiniu metu, net Sovietijoje. Ideologijos nebeįsivaizduoja. Iš jų nebelaukiama pagalbos žmogui, bet jo išnaudojimo."

Dėl ko ideologija prarado savo reikšmę? "Tur būt", Kavolis atsako, "ir mūsų tarpe ideologijų išsekimo priežastys yra panašios, kaip ir visame Vakarų pasaulyje: ekonominė gerovė ir idėjinio galvavimo negyvybės". Šitokioje padėtyje, Kavolio pagrindinis rūpestis pasidaro "kas lieka galvojančios žmonės jungiančio giliau, nei bendras jų interesų savanaudiškumas". Kavolio atsakymas yra moralinio jautrumo impulsas. Kavolis suvokia moralinį impulsą kaip "spontanišką kylančią pasipriešinimą prieš kitam žmogui daromą skriaudą", kuris ne tik protes-

tuoja prieš visas skriaudas, bet taip pat ir jungia visus žmones, kurie tą pasipriešinimą savyje pajunta, nepaisant jų savumo ar svetimumo. Kavolis nėra tikras kaip moralinis impulsas gali jungti visus žmones. "Ar gali iš vidaus kalbą moralinis jautrumas", Kavolis klausia, "tapti tiek visuotinis, kiek paklusnumas kolektyvo pripažintai doktrinai?". Kavolis atsakymo neduoda. Jis tik pripažįsta, kad "moralinį jautrumą išugdyti yra, be abejo sunkiau, negu paklusnumas doktrinai". Tačiau moralinis jautrumas stovi virš ideologinio sąmoningumo — žingsnis į moralinį jautrumą yra evoliucija aukštesnį žmogiskumo laipsnį.

Kavolis toliau tęsia savo straipsnį analiznuodamas morali-

Mokslėivė ateitininkė vasaros stovykloje Kennebunkporte, Me., darbelių pratybose "augina" gėles. Nuotr. G. Kijausko, S.J.

nio impulso šaltinius ir būdus kaip jį pabudinti tokiu mastu, kad jis ateityje galėtų pakeisti kolektyvinės ideologijas. Kavolio nuomone, "moralinį jautrumą skatina tokie veiksniai kaip žmogiškosios egzistencijos neharmoningumo pajutimas, liberalinė religinė tradicija ir gal būt, gyvenimo būdas, kuriame jungiasi medžiaginė gerovė su aukštesniu išsimokslinimu. Kalbant apie būdus moralinį jautrumą pabudinti, Kavolis atkreipia dėmesį kad "pastaruoju metu, pasirodė moralinio jautrumo žymiai jaunesniuose ateitininkuose."

Neginčijus jo autentiškumo. Bet šis impulsas atrodo kilęs tikrai ne iš lietuviškos, bet iš amerikietiškos aplinkos. Šitą mintį Kavolis vėliau plačiau išnagina jo savo straipsnyje "Susitikimai su nepažįstamais draugais."

Kavolio išvada yra, kad vienintelis dalykas kas lieka asmeniui dabartiniame ideologijų išsekimo amžiuje, yra "liudyti moralinį impulsą savyje ir provokuoti jį visuose". Tik žmonės, kurie sugeba šitą daryti, Kavolis aiškina, "dalyvauja šiandien vykstančiame moralinės evoliucijos vyksme, palikę medžiuose gracingai besikarstančias beždžiones (ir Clevelando idealistus bei Dievo sutemose Stasį Ylą)". Užbaigęs savo straipsnį šita karciais ir aštriais žodžiais, Kavolis ironiškai pradeda savo

Praejusios vasaros studentiškas simpoziumas ateitininkų sėdraugių stovykloje Dainavoje. Iš kairės: simpoziumo moderatorius dr. J. G'rnus ir studentai — Jurgis Bradūnas, Marytė Smilgaitė, Ratnikas. Vaidevutis Valaitis, Remigijus Bičiūnas ir Patrimpas Prapučėnis. Nuotr. K. A.

antrą straipsnį "Susitikimai su nepažįstamais draugais" citata "aš tik neseniai sužinojau, kad yra lietuvių nefanatikų".

Pažvelkim giliau į Kavolio daleidimus. Kavolis, kaip ir visa eilė dabartinių sociologų ir kultūros filosofų, aiškina, kad mūsų amžius yra ideologijos išsisėdimo amžius. Pastaba yra dalinai teisinga ta prasme, kad visa eilė ideologijų, kurios dominavo 20 amžiaus istorijoje, yra palaidotos ar miršta. Tačiau prieš darant bet kokias išvadas apie ideologijas bendrai, reikia pažiūrėti į jų ideologijų pagrindinius bruožus. Jei mes paimsim rusišką komunizmą, vokišką nacizmą, itališką fašizmą ir kitas mažesnes ideologines organizacijas, kaip anglišką Union of Facists, Action Française ir net John Birch Society, mes pamatysim, kad jos buvo totalitarinio pobūdžio, pagrįstos materialistine ar rasistine pasaulėžiūra.

Žiūrint į dabarties perspektyvą, mes galim didžiulius faktus, kad ateitininkų sąjūdžio svarbiausia istorinė reikšmė intelektualiniame gyvenime yra tame, kad jį buvo pirmą ideologinę organizaciją, kurios pagrindas buvo katalikiška humanistinė pasaulėžiūra.

Kavolis bando įrodyti, kad yra kažkokio prieštaravimas tarp moralinio impulso ir deologinio sąmoningumo. Manau, kad jokio prieštaravimo nėra. Ideologiją reikia suprasti ne kaip kokią fasadinę doktriną ar kokią priblokšiančią dogmą, bet kaip į dėjinį įrankį, kuris jungia asmenis su panašiomis pasaulėžiūromis, ir kuris padaro moralinius impulsus ir pergyvenimus reikšmingesnius visuomeninėje plotmėje. Kreipti visą dėmesį tikslai į moralinį impulsą ir manyti, kad jis kaip nors sujungs asmenis, yra romantiška ir utopinė svajonė. Atskiras moralinis impulsas, kaip istorija rodo, nors ir autentiškas, gali būti neefektyvus.

Jei mes pažvelgsim į 19-to amžiaus Rusijos istoriją, mes matysim aiškų pavyzdį pavienio moralinio impulso nepasisekimo. 19-to amžiaus antroje pusėje Rusijoje buvo vadinamas "ilaudis" judėjimas. Šimtai jaunų rusų studentų, pajutę tų laikų socialinę nelygybę ir valstiečių skriaudas, ėjo į kaimus bandydami Rusijos valstiečius apšviesti ir išjudinti juos iš apatijos. Tas studentų judėjimas turi dau panašumo į dabartinių amerikiečių studentų žygius į Alabamą ir Mississippi. Tačiau rusų liaudininkų moralinis jautrumas ir idealizmas neatnešė laukiamų vaisių: jis buvo spontaniškas ir neturėjo jokio organizacinio pagrindo.

Vien tik moralinio impulso ne užtenka. Atskirų asmenų moraliniai impulsai ne tik neturi platinės (ir Clevelando idealistus bei Dievo sutemose Stasį Ylą)". Užbaigęs savo straipsnį šita karciais ir aštriais žodžiais, Kavolis ironiškai pradeda savo

organizacija geriausiai sugeba išugdyti kolektyvinį moralinį impulsą. Kad moralinis impulsas nebūtų iškreiptas, jis turi būti pagrįstas ideologija, kurios principai yra krikščioniški.

Dvidešimtas amžius yra didžiausios pažangos amžius. Vakarų pasaulyje žmonių medžiaginis lygis yra aukštesnis kaip bet kada istorijoje. Visame pasaulyje vyksta ekonominė pažanga. Tačiau, dvidešimtas amžius taip pat yra amžius pasaulinių karų, koncentracijos stovy-

klų ir masinių žudynių. Žmonių istorija nėra mačiusi tokio masto žiaurumų ir gyvuliškumo kaip per paskutinius penkis dešimt metų. Žmonija negalės išspręsti savo problemų, pasitiki darna tik mokslu ir savo jėgomis. Bet kokio atsakymo pagrindas turi būti krikščioniškumas. Dabartiniame sekulariniame ir nužmogintame amžiuje uždavinys yra sunkus, gal ir izoliuotam žmogui per sunkus. Šitokioje padėtyje, ideologijos reikšmė kyla.

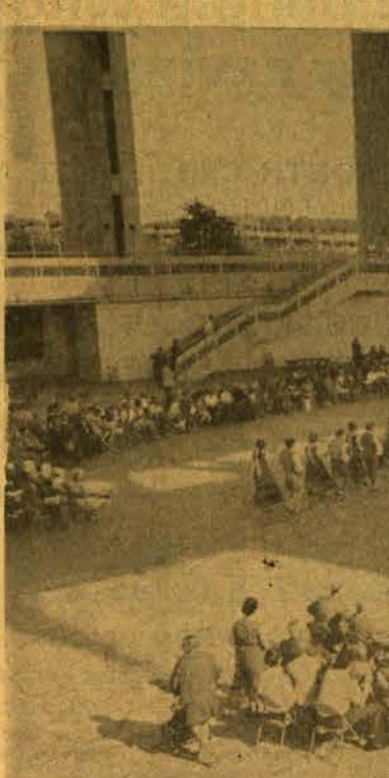
Gabija Jozapavičiūtė, "Ateities" žurnalo redaktorė, vedanti pamokas mokslėivų ateitininkų stovykloje Kennebunkporte, Me. Nuotrauka G. Kijausko, S.J.

STUDENTŲ METRAŠTIS

S.A.L.S.S. 1967 m. Metraščio leidimo išlaidoms apmokėti lig šiol yra aukoję šie asmenys: dr. Juozas Kazickas (New York) — 100 dol., inž. Jz. Rasy (Boston) ir Toronto Prisikėlimo parapijos moterų draugija — po 25 dol., dr. Grinienė ir p. Kulėnas (Detroit) — po 10 dol., kun. Goras (New Haven) ir I. Sienkevičiūtė (Chicago) — po 3 dol. Visiems ligšioliniams ir būsimiems Metraščio rėmėjams Studentų sąjunga nuoširdžiai dėkoja; jų susipratimo demonstravimą dosnumu smarkiai užgria ir sau pačiai statosi pavyzdžių.

Metraščių beplatintančią ypatingai pasidarbavo Elona Vaisnienė New Havene. Jos rūpesčiu praktiškai visi galimi Metraščio pirkėjai toje kolonijoje tokiais ir patapo. New Havenas yra vie nintelė lietuvių bendruomenė, kurioje visi susipratę, tiek senosios, tiek ir naujosios ateivų žmonės, Metraščių yra įsigiję ir tuo būdu parėmę studentų veikimą. Šitokia beveik netikėta reakcija Studentų sąjunga negali nesidžiaugti ir tuo pačiu negali nustoti tikėjimo, kad ir kitos, gausios lietuvių kolonijos paskės newhaveniškių pavyzdžių.

Metraščių galima įsigyti šiuo adresu: Algis Augaitis, 7343 S. Artesian Ave. Chicago, Ill. 60629. Jo kaina — 2 dol.

Jaunimo motorkados New Yorke baigmė — tautiniai šokiai.

Kultūrinė vergija Lietuvoje

(Atkelta iš 2 psl.)

atstumia nuo pozityvaus darbo. Neretai šitokios nuotaikos vyrą ja aukštų kompartijos pareigūnų šeimose, kuriose, gal būt, geriau ir aiškiau, negu kur kitur, matyti skirtumas tarp gražių žodžių ir realybės.

"Mes nekenčiame skambių frazių, mes norime patys gyventi, patys galvoti, patys atsakyti už savo poelgius", štai, trumpai išreikšta, jaunųjų filosofija.

Mano paminėtas pesimizmas kartais pasuka žmogų ne į abejingumą, o priešingai verčia jį susimąstyti ir ieškoti gyvenime kažko gražesnio ir šviesesnio, tai yra tų elementų, kurių šiuolaikinis gyvenimas sunkiai tegali duoti. Kyla diskusijos apie žmogaus egzistenciją, jos prasmę, apie amžinas vertybes. Neretai šis kelias veda į Bažnyčią, kurioje ieškantiems atsiveria, naujas, iki šiol nematytas pasaulis: Neužmirškime, kad tikrai maža jaunimo dalelytė turi galimybę jau iš vaikystės dienų gauti religinį auklėjimą. Bažnyčia yra atimta viena jos pagrindinių teisių t. y. mokymas, todėl šitas uždavinys tenka šeimai. Religinės formacijos stoka jaunųjų tarpe sudaro Bažnyčiai didelį rūpestį. Jos darbas, be atitinkamų teisių, su vis mažėjančiu dvasiškų skaičiumi, kuris tegali būti sunkiai ir tik dalinai papildomas, yra nepaprastai sunkus. Bažnyčios šiandieniniai rūpesčiai nėra materialinio pobūdžio, o liečia pačią klausimo esmę. Jai yra palikta forma, tačiau yra daroma viskas, kad toji forma liktų be turinio, kad Bažnyčia pasidarytų lyg tuščias kevalas ir ta, savo grynai išorinė egzistencija, liudytų pasauliui, jog sovietinė konstitucija garantuoja religinę laisvę, tačiau patys tikintieji, pasiekę aukštesnį sąmoningumo laipsnį, yra jos atsisakę. Tuo labiau mus jaudina palyginti didelis tikinčiųjų skaičius, dvasiškų viešas ir neviešas pastoracinis darbas ir Bažnyčios tvirta laikysena, kuri iki šiol nėra davusi nei vieno atskalo. Gal ir todėl ji yra raktis sovietų akyse. Gal todėl, paskutiniu metu, sovietai deda pastangas net ir Romoje suardyti bažnytinės organizacijos susiklausymą ir pakirsti jos moralinę jėgą. Būdingi yra tuo atžvilgiu Lietuvos sovietų užsienio komisijos pirmininko Niunkos siūlymai pagerinti Lietuvos Bažnyčios padėtį ir santykius su šventuoju Sostu, jei šis paskirtų savo atstovą Maskvoje, suvaržytų Vatikano radijo veikimą ir sulikviduotų Pasiautintybę prieš Šv. Sostą ir Šv. Kazimiero kolegiją. Niunkos ežiimas grubus, nes kiekvienam yra aišku, kad Romos atstovas Maskvoje labai susilpnintų Lietuvos vyskupų padėtį ir neišvengiamai turėtų politinės reikšmės okupacijos pripažinimo klausime. Šitokiu būdu yra bandoma pavergtos tautos suvaržytąją Bažnyčią paversti tarptautinės politikos mai nu objektu.

Tuo pat metu kompartijos organas, liedamas lietuvių nuotakas, rašo: "Ideologinėje kovo-

je negali būti jokių nuolaidų, jokio pasitraukimo prieš svetimą ideologiją, nes ten kur traukiama si, vietą užima priešinga ideologija. Ši kova pasireiškia įvairiose srityse, bet stipriausiai — įveikiant praeities atgyvenas, tamsų buržuazinės ideologijos palikimą. Tai privačiasavininkiškos nuotakos, veidmainiavimas savo sąžinei, kolektyvui ir buržuazinis nacionalizmas. Šios atgyvenos pačios nenyksta. Prieš jas reikia kovoti nuolatai."

Štai okupuota, tačiau dar dirbanti ir kovojanti Lietuva. Jai mes turime padėti, su ja tad, mes turime palaikyti ryšius. Nes be jų mes ne tikėtai neatliksime savo istorinės misijos, bet pakirsime savo egzistencijos šaknis. Ryšiais su tauta mes duodame ir gauname gyvybines sultis.

Jų reikalingumą, tur būt, niekas neabejoja, tačiau jų pobūdis yra mūsų visuomenėje vis dar diskutuojamas. Tai yra geras ženklas. Tai yra gyvybės ženklas. Būtų liūdna, jei šiuo klausimu nebūtų nuomonių pasikeitimo, nes tai reikštų, kad susidomėjimas gėsta, kad krašto reikala mūsų visuomenei darosi tolimi ir nebeįdomūs.

Tačiau mes turime taip pat aiškiai, nedviprasmiškai, bėkom promisiniai laikyti tam tikrų principų, nes to reikalauja lietuvių tautos neįkintami, istoriniai interesai, ir būtent — lietuvių tauta turi teisę būt šeimininge savoje žemėje ir be svetimųjų globos tvarkyti savo reikalus. Laisvas lietuvis nepriklausomoje Lietuvoje, štai mūsų didysis tikslas. Mes neturime jokios moralinės teisės nuo šio tikslo atsisakyti. Bet kurie kompromisai šiuo klausimu tėra politinė akrobatika, kuri nesiderina su tautiniu orumu ir nei vienu coliu nepriartina mūsų prie Lietuvos. Kompromisai nėra reali politika, o yra reali iluzija. Šituo keliu eidami, mes patenkam pavojun pasidaryti visuomene su daugeliu idėjų, bet be IDEJOS, visuomene su daugeliu tikslų, bet be TIKSLO.

Ypatingai dabar, kada šio dienų įvykiai vis aiškiau rodo, jog tautinės nepriklausomybės ir žmogaus laisvės idėjos, dėl kurių mes taip ilgai kovojam, vis giliau skverbiasi į viso pasaulio žmonių sąmonę ir iššaukia sovietinės imperijos konvulsijas. Štai kodėl yra svarbu, kad mes, palaikydami ryšius su kraštu, būtume idėjiniai sąmoningi ir stiprūs. Mes kovojame už savo krašto laisvę ne tik kaip lietuviai, bet taip pat kaip pasaulio piliečiai, kurie tiki, kad, tiksliai atstaus žmogaus bei tautų teises, galima bus sukurti teisingesnę ir geresnę ateitį. Iš šio idėjinio pastato negalime išimti nei vienos plytos, nes ji tada nustotų savo logikos ir tokiu būdu savo įtikinančios jėgos.

Tokioje dvasioje mes tegalime palaikyti su kovojančia tauta rezistencinius ryšius, kurie visur ir visuomet stiprintų jos pasipriešinimą, tvirtintų jos sąmoningumą ir remtų jos darbą. Ryšių dvasia turi būti neįkintama, tačiau jų forma turi būti pritaikyta gyvenamam istoriniam momentui.

Šių metų reikšmė yra mums visiem gerai suprantama. Tautos gyvenime, savos, garbingos ir senos valstybės atstatymas yra pati gražiausia ir šviesiausia diena. Nepriklausomybės aktas yra neatšaukiamas žingsnis, ir todėl su daro mūsų istorijos kertinį akmenį, ant kurio visos ateinančios kartos turės toliau statyti mūsų krašto šviesesnę ateitį. Penkiasdešimt metų praėjo nuo tos dienos, tačiau nėra kartos, kuri nebūtų jutusi nepriklausomybės akto įpareigojimo ir nebūtų, reikalaui atėjus, sudėjusi labai didelių ir skaudžių aukų savo valstybės nepriklausomybei ginti ir jos idėjai testai. Dabar yra atėjusi mūsų eilė. Vienintelis dalykas, kurio mes turime bijoti, yra apvilinti kovojančią lietuvių tautą.

Nuotr. R. Kisielis

*) Vytautas Kavolis, "Ideologijų išsekimo amžius", pp. 90-100; ir "Susitikimai su nepažįstamais draugais", pp. 179-191, Metmenys Nr. 10, 1965.